

DOLENJSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA NOVO MESTO

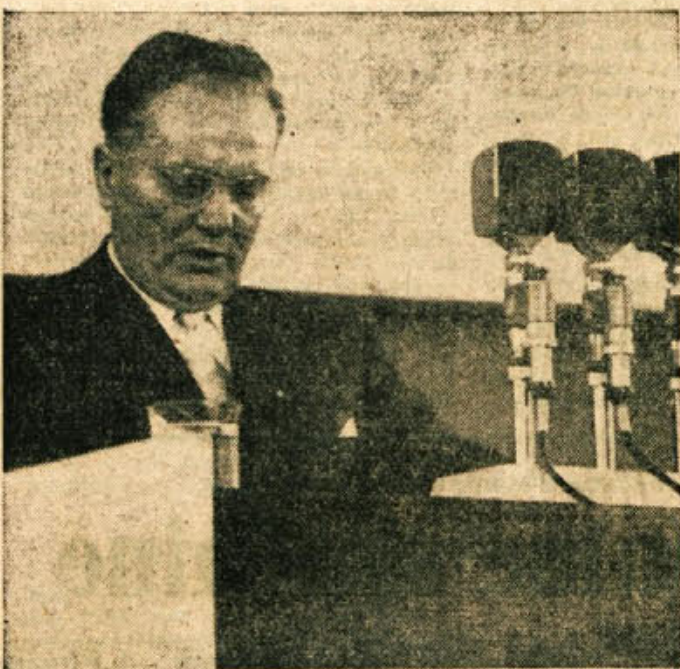
LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsako sredo — Posamezna številka 10 din — LETNA NAROČNINA 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 amer. dolarje — TEK. RAČUN pri Komunalni banki v Novem mestu št. 60-KB-16-Z-24

Štev. 17 (423)

LETO IX.

NOVO MESTO, 29. APRILA 1958

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov ne vračamo — TISKA Časopisno podjetje Slovenski poročevalci v Ljubljani

... Skrajni čas je, da vse države ustavijo poskuse z jedrskimi sredstvi za uničevanje, da se resno lotijo razgovorov za ureditev spornih vprašanj, razgovorov o razorožitvi in drugega. Napoved sestanka šefov držav na najvišji ravni je vnovič vrnila upanje narodom sveta, da bo počasi vendarle prišlo do sporazumevanja in da bo rešen mir... je med drugim dejal tovariš Tito prvi dan kongresa, ko je govoril o nalogah Zveze komunistov Jugoslavije v zvezi z mednarodnim položajem in notranjim razvojem socialistične izgradnje Jugoslavije.

Za socializem, mir in mednarodno sodelovanje

VII. kongres ZKJ je končal delo — Tovariš Josip Broz-Tito ponovno izvoljen za generalnega sekretarja CK ZKJ — Kongres je izvolil novi Centralni komite in Centralno revizijsko komisijo — Novi program ZKJ je močno orožje članov Zveze za nadaljnjo borbo za mir, za mednarodno sodelovanje in za uresničenje socializma v naši domovini

Ko pišemo v soboto 26. aprila popoldne te vrstice, se v slavnostno urejeni dvorani Gospodarskega razstavišča v Ljubljani zaključuje Sedmi kongres Zveze komunistov Jugoslavije. Znova in znova vstaja skoraj dva tisoč delegatov in več sto gostov ter navdušeno pozdravlja generalnega sekretarja ZKJ tovariša Josipa Broza-Tita. Njegove besede je bilo slišati te dni po vsej domovini, po svetu pa so jim prisluhnili morda bolj kot kdajkoli prej. Po Ljubljani in povsod drugod se vihrojo rdeče in državne zastave na čast kongresu, ki bo danes zaključen. Na vse strani pa bodo delegati osnovnih organizacij ZKJ prenesli njegov duh, njegove ustvarjalne pobude in sklepe za nadaljnje delo jugoslovanskih komunistov. Ogromno bogastvo VII. kongresa ne bo ostalo črka na papirju. Kot vedno v preteklosti bo tudi zdaj življenje potrdilo, da sta pot in borba jugoslovanskih komunistov kristalno čisti. In ko poteka Sedmi kongres ZKJ h kraju, vedo hkrati s komunisti tudi vsi naši delovni ljudje; kot doslej, tako bo tudi vnaprej ves boj narodov Jugoslavije pod vodstvom ZKJ posvečen svobodi, neodvisnosti in socialističnemu razvoju naše države!

voju in perspektivah nadaljnega razvoja naše socialistične skupnosti.

«Zdaj gre za to, da še bolj vztrajno in odločno nadaljujemo boj za socializem, za nadaljnjo izgradnjo in pravilno socialistično vzgojo, za višjo življenjsko raven naših delovnih ljudi, za odpravljanje vseh tistih napak in slabosti, ki so se v preteklosti kazale v naši vsakdanji praksi in ovirale pravilni razvoj družbenih odnosov in naš razvoj sploh. Danes imamo že vse pogoje, objektivne in subjektivne, materialne, politične in kulturne, za uspešen in še hitrejši vsestranski razvoj naše socialistične skupnosti. V tem velikem delu imajo člani Zveze komunistov Jugoslavije odločilno vlogo in obveznost, je zaključil tovariš Tito svoje poročilo.

Pot za uresničenje tega velikega dela, dolžnosti in naloge komunistov so s sprejemom novega Programa ZKJ v celoti zastavljene. O tem govori resolucija VII. kongresa, jamstvo za ostvareitev teh visokih

in zgodovinsko pomembnih ciljev pa je vse dosežanje delo in življenjska resničnost naših narodov, ki so s svojo Partijo na čelu tudi v preteklosti postavljali in dosegali naloge, ki so privrele na dan iz srca vsega našega ljudstva. Jamstvo za uresničenje zdaj postavljenih nalog je v nezlomljivi enotnosti jugoslovanskih komunistov, v njihovi čisti, prekaljeni ljubezni do svobode, do svoje domovine, v naši globoki veri v zmago vseh sil, ki se bore za mir in socializem.

Konec kongresa

Tovariši in tovarišice!

Na VII. kongresu smo sprejeli nov program Zveze komunistov Jugoslavije in druge važne sklepe. Kongres je dal s tem članom Zveze zelo močno orožje, skovano na temeljih marksistične in leninistične znanstvene misli, na naših lastnih izkušnjah in na izkušnjah, pridobljenih v dobi od velike Oktobrske revolucije do danes, prav tako pa tudi zasnovano na oceni sedanjih mednarodnih odnosov. Z drugimi besedami: v programu so teoretično obrazloženi in oblikovani naša praksa in izkušnje v izgradnji socializma, kakor tudi praksa in izkušnje s področja mednarodnih odnosov. S tem daje kongres članom Zveze komunistov v roke zelo močno orožje, pomembno za njihovo nadaljnjo borbo in za njihovo nadaljnje delo pri gradnji socializma v naši državi. Člani naše Zveze komunistov se morajo do temeljev seznaniti in proučiti te sklepe in program, po eni strani zato, ker so v njih točno označene naloge, ki so pred nami, po drugi strani pa tudi zato, ker pomeni spoznavanje nalog in osvoboditev duha programa in sklepov hkrati tudi spoznavanje možnosti, da se izognemo raznim napakam, hkrati pa je to močno in zanesljivo vodilno sredstvo pri delu in borbi članov Zveze za ostvareitev socializma v naši državi in v borbi za mir in mednarodno sodelovanje.

Ob koncu dela našega kongresa vam, tovariši in tovarišice, še enkrat želimo mnogo uspeha pri vašem nadaljnjem delu za dobrobit naše socialistične države.

Zivela Zveza komunistov Jugoslavije
Zivela mednarodna solidarnost delavskega razreda in vseh opredelnih sil
(Iz zaključnega govora tovar. Tita na kongresu)

Udarne in pohvaljene brigade

20. aprila je bilo zaključeno predkongresno tekmovanje mladinskih delovnih brigad vzdolž avto ceste. Tekmovanje je bilo zelo razgibano in razširjeno, tako da ni bilo težko oceniti brigad, ki so dosegale najlepše uspehe. Vse mladinske brigade so v tem tekmovanju pokazale veliko borbenost, zato tudi uspehi niso izostali.

Najboljši uspeh je dosegla Pančevačka brigada »Pajo Marjanovič«, ki je dosegla 226%.

Vsem našim bralcem, naročnikom, sodelavcem, dopisnikom in prijateljem želimo prijeten oddih ob Prazniku dela!
UREDNIŠTVO DOLENJSKEGA LISTA

Makarska brigada je za svoj veliki uspeh v Mokricah v ponedeljek 21. aprila zvečer prejela prehodno zastavico graditeljev avto ceste.

Komaj je bilo zaključeno predkongresno tekmovanje, brigadirji že tekmujejo v čast VII. kongresa Zveze komunistov in 1. maja.

V ponedeljek 21. aprila so proglasili tudi najboljša naselja: Ivan Milutinovič v Gmajni, Kristijan Karpož v Rakitju, Budko Tomovič v Ribnici in Sutjeska v Karteljevem.

Ob tej priložnosti so postale udarne naslednje delovne brigade:
(Nadaljevanje na 2. strani)

Težko, pravzaprav nemogoče je v kratkem pregledu zajeti in podati celotno gradivo VII. kongresa. V petih dneh, v katerih so na kongresu doobra ocenili obdobje, ki se je začelo po VI. kongresu, poslušali referate tovarišev Tita, Rankoviča in Kardelja, razpravljali o spremembah in dopolnitvah statuta in v treh komisijah vsestransko pregledali opravljeno delo ter postavili smernice za naš nadaljnji razvoj na vseh področjih, v teh petih dneh smo se bolj kot kdajkoli zavedali:

v naši socialistični izgradnji je bilo obdobje med VI. in VII. kongresom izpolnjeno z bogato vsebino dejavnosti in vseh področjih družbenega razvoja. Naši delovni ljudje so v teh letih dosegli s svojim izrednim prizadevanjem in z visoko ustvarjalnostjo izredne uspehe.

...Danes imamo nadvse enotno socialistično skupnost, za kar se imamo zahvaliti pravilni marksistično-leninistični rešitvi nacionalnega vprašanja. Uspešno nam je, da smo ustvarili močno industrijsko in energetska bazo za nadaljnji razvoj naše industrije. V kmetijstvu smo naredili velik korak naprej, uničili smo zastarele pojme o kmetijski proizvodnji in že v preteklem letu dosegli z novim načinom dela in večjimi investicijami

pomembne rezultate, ki nudijo izredno perspektivo. Naši delavski svetovi so dosegli dober velik rezultat v proizvodnji in s tem doela opravili naša pričakovanja. Naše komune in komunalne skupnosti so že doslej pokazale svoje velike prednosti kot zdrave in učinkovite celice naše socialistične skupnosti. Prav tako je pokazalo tudi družbeno upravljanje na vseh pod-

ročjih našega družbenega življenja ne le svojo učinkovitost, marveč je tudi s političnega stališča izredno pomembno za pritegnitev vse širših množic k upravljanju države. To množično družbeno upravljanje pri nas je najbolj izrazita podoba socialistične demokracije...

Tako je dejal prvi dan kongresa tovariš Tito, ko je govoril o našem notranjem raz-

Titova štafeta vzdolž avtoceste

Devetega maja bodo brigadirji sprejeli Titovo štafeto v Ljubljani in jo nosili vzdolž avto ceste. Po vsej Dolenjski bodo ob tej priložnosti številni slovenski, ki jih bodo pripravili domačini in brigadirji.

Prvomajske proslave v mladinskih brigadah

V vseh mladinskih delovnih brigadah so za Praznik dela sestavili pester in bogate kulturne, zabavne in športne sporedke, katerih se bodo razen mladine v brigadah udeležili tudi domačini in člani delovnih kolektivov iz Ljubljane, Trbovelj, Novega mesta in drugih krajev. Mladinci z avto ceste bodo delovnim kolektivom vrnilo obilne. V vseh naseljih priprav-

ljajo v sredo zvečer taborne ognje, v mnogih krajih pa bodo s krešovi pozdravili Prvi maj.

Nove brigade za avto cesto

V nedeljo se je odpeljalo z avtomobilske ceste Ljubljana — Zagreb 13 mladinskih brigad, ki so sodelovale v pripravljanih in mesec dni tudi v glavnih delih. Največ brigad so po triletni razglasitvi za udarne. Novih 27 MDB iz vseh jugoslovanskih republik prispe na avtomobilsko cesto med 28. aprilom in 4. majem. V maju bo torej delo na avtocesti 29 brigad, v katerih bo nad 10.000 mladincev.

Delegati med mladimi graditelji

Te dni je na obisku pri raznih brigadah vzdolž avto ceste precej delegatov VII. kongresa ZKJ, ki so po kongresu obiskali:

VREME

ZA ČAS OD 1. DO 11. MAJA

Prve dni maja bo lepo vreme, zatem pa dež z ohlaiditvijo.

Nadaljnji izgledi: Le posamezni dnevi bodo lepi, v splošnem pa bo nestalno s pogostimi padavinami in ohlaiditvami.

Obisk predstavnikov ZAR na avto cesti

23. aprila so obiskali Glavni odbor mladinskih delovnih brigad na Otočcu trije predstavniki Nacionalne unije Združeno arabske države, ki so kot opazovalci bili na VII. kongresu ZKJ. V Glavnem štabu so se zadržali poldruge uro in se zanimali za delo in življenje brigadirjev na avto cesti. Zeleli so obiskati tudi katero izmed brigad, zato so v spremstvu namestnika komandanta GS ing. Ratka Vjunoviča odšli v mladinsko naselje »Ivana Milutinoviča« v Gmajno, kjer so jih navdušeni brigadirji toplu in nadvse priščrno sprejeli. Gostje so bili navdušeni nad visoko zavestjo mladine, ki je tako odločno zastavila svoje mlade sile in gradi sebi in ljudstvu lepše življenje. Polni najlepših vtisov se se vrtni v Ljubljano.

T. S.

Proletarci vseh dežel, združite se!

SEDMI KONGRES ZKJ JE POZDRAVILA TUDI DELEGACIJA BRIGADIRJEV Z AVTO CESTE

Pri maj, praznik solidarnosti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi sveta, praznujemo letos v naši domovini še posebno na svečan način. Za nami so volitve in prva zasedanja novo izvoljenih predstavnikov ljudske oblasti, ki so že v prvih spomladanskih dneh dajala svečano vzdušje in se v času VII. kongresa ZKJ pretila v akorde veličastja in ponosa jugoslovanskih zmag.

Prebivalci Dolenjske smo medtem sprejeli mlade graditelje iz vseh republik naše države, ki so prišli med nas s plemenitim namenom in z najboljšo voljo in nam s svojo mladostjo in pripravljenostjo za delo prinesli in deželo dvojno pomlad. S prebujajočo se naravo so se v mirno dolensko travo zarile lopate in jekleni zobje buldožerjev. Sad mladostnega navdušenja bo še to jesen betonski trak nove avtomobilske ceste. Cvetje je te dni zacvetelo. Ob vedno naglejšem utripu življenja in naravi in pri delu je naše veselje letos še posebno veliko in iskreno, saj praznujemo Prvi maj z nami na gradiliščih množice brigadirjev, delavcev in strokovnjakov.

Pred 48 leti so delavci v deželah Evrope in Severne Amerike prvič po sklepu I. kongresa II. Internacionalne proslavljali Prvi maj kot dan boja za uresničenje pravic delavskega razreda vsega sveta. V Parizu, Marseillu, na Dunaju, v Pragi, Bukarešti, Zürichu, Bruslju, Stockholmu, Chicagu in po številnih drugih mestih so delavci demonstrirali za osebnostni delavnik, za pravice brezpravnega, izkoriščanega delavca. Rdeči prapori so združevali delavce s skupnimi težnjami in skupnim veseljem v bratski himni:

»Vstanite, v suženjstvu zakleti, zatirani človeški rod...«

Cepprav so oblasti praznovanje proglasile za nezakonito in so delavcem grozili s kaznjami in z odpusti, se je praznovanje delavskega praznika iz leta v leto razširjalo iz države v državo, iz kontinenta na kontinent. Delavcev niso zaustavili na pohodu niti krvavi nastopi šandermarije in vojaštva, niti odpusti in zapori. Prvega maja so ustavili stroje, zapustili tovarne in mnogokrat prav tedaj stopili v vedneje stave in zahtevali svoje pravice.

Prvomajske proslave so postale pregled delavskih sil in uspehov, na katerih so si postavljali nove borbene naloge. Vsakoletni proglasi delavskih organizacij ob tem prazniku so zgodovinski dokumenti razvoja delavskih gibanj v posameznih deželah, njihovih razmer in zahtev, njihovih načrtov in bojev.

Slovenski in ostali jugoslovanski delavci so se vklju-

čili že v prvo praznovanje Prvega maja in iz leta v leto je praznik dobival globljo vsebino, ter vedno večji mednarodni pomen.

Ko ga danes proslavljamo v znamenju izbojevanih pravic delovnih ljudi, v znamenju delavskega in družbenega upravljanja, s katerim smo uresničili eno najznačilnejših idej revolucionarnega delavskega gibanja, eno najvažnejših zahtev, ki spremlja celotno zgodovino borbe za socializem, ga praznujemo tudi z globoko vero, ki jo podpira naše prizadevanje, da bodo socialistična gibanja naša in sebi in medsebojnih prijateljskih stikih dovolj moči za uresničenje resnične mednarodne solidarnosti delovnih ljudi.

Prvi maj bomo praznovali kot upravljalci tovarn, delavnic, rudnikov in trgovin, kot upravljalci na področju prospe, kulture, zdravstva ter socialnega zavarovanja s pravicami, ki jih nimajo delavci nobene druge države. V rokah naših delovnih ljudi leži naša bodočnost in življenje naše socialistične domovine. Enako ga bodo proslavili naši delovni kmetje, naša kmetijska posestva in zadruge. Vse to nam zagotavlja tudi naš družbeni perspektivni petletni načrt, v katerem je v prvi vrsti poudarjena prednost, ki jo ima zdaj razvoj kmetijstva, proizvodnja za široko potrošnjo in dug življenjske ravni delovnih ljudi naše domovine. Tak je tudi odsev družbenega plana našega okraja, ki še posebej daje prednost utrjevanju in razvoju komunalnega sistema in družbenega upravljanja.

Prvomajske proslave smo letos pričakovali v času, ko je v Ljubljani zasedal VII. kongres ZKJ, ki je zbral uspehe naporenega, toda uspešnega petletnega razvoja naše države. Kongres, ki je izhajal iz dosežanih uspehov in pridobljenih izkušenj, je sprejel nov program in je z bogatimi referati in razpravami jasno pokazal pot za nadaljnji razvoj, socializma in socialistične demokracije. Dal je oceno mednarodnih dogodkov in teoretično obdelal odnose med socialističnimi državami, kar predstavlja nov doprinos ZKJ mednarodnemu delavskemu gibanju, razvoju socializma in socialističnih idej v svetu.

Spričo vseh uspehov, ki smo jih dosegli, spričo novega programa, temelječega na ustvarjalni uporabi marksizma in zavoljo vsega, kar nam je dal VII. kongres, zremo vedro in samozavestno v prihodnje obdobje. Postavili smo si zdrave temelje našega razvoja. Pred nami je čas, ko bomo dosegli vse večje uspehe, ko bo življenje v naši socialistični domovini vse lepše in ko bodo praznovanja Prvega maja še pedrejša in še bolj bogata.

NIKO BELOPAVLOVIČ

Udarne in pohvaljene brigade

(Prenos s 1. strani)

Trikrat udarne:
Trboveljsko - Goriška »M. H. Marinko«, Sisačka »Nikola Demonja«, Karlovska »Nada Dimić«, Mariborska »Alfonz Sarha in Koprsko-Goriška »Pinko Tomazič«.

Dvakrat udarna:
I. Novomeška »Majda Silca«.

Prvikrat udarna:
Makarska »Stjepan Filipović«, Penčevačka »Pajo Marganovič«, STV Partizan »Stevan Filipović«, STV Partizan »Heraj Pinki«, STV Partizan »Ivo Loka-Ribar«, Kikindska »Kosta Sredojevič-Slička«, Zaječarska »Stevan Dordžević«, Bihačka »Zdravko Čelar«, Krleževačka »Milan Četulić«, Somborska »Kamenko Gazdžin«, III. Crnogorska - Lovdenska, Sremska - mitrovačka »Heraj Pinki«, Prijedorška »Mladen Stojanović«, Dravska »Ivo Loka - Ribar«, Toplička »Dražo Golub Radosavljevič«, Požeška »Veljko Dugašević«, Ne-gotinska brigada, II. Crnogorska - Durmitorska, Novopazarska »Rodoljub Čukić«, Lička »Ivo Došen - Sokol«, Piska »Ramiz Sadik, Jajačka »Simeja Solaja«, Pirotka »Jedinašević«, Goradžinska »Sutjeska«, Vaznaška brigada, Bačko - to-polska »Šandar Petefy«, Novosadska »Džorđe Šilić«, Prizren-ska »Marina Haki«, Koprivniška »Boris Kiderič«, Senjska »Moša Pijade«, Bihačka »Lepa Roljč«, Zrenjaninska »Servo Mihalič«, Spitska »Četinska krajina«, Sa-bačko-podriška brigada, Med-žimirska »Marko Kovač«, Na-šička »Papuk«, Vranjska »Sima Blagojevič«, Prilistinska brigada,

Livanska »Boris Kovačević«, I. Crnogorska brigada, Plevalska »Volodja«, I. Kutinska brigada.

Dvakrat pohvaljena: Niška brigada.

Prvikrat pohvaljena: I. Dobojska »Huso Hodžić«, I. Pomurška »Stevan Kovač«, STV Partizan »Slaviša Vajner«, Gnilanska brigada, Mladenoška brigada, IX. Ljubljanska brigada, ELFS-

Sindikati v Suhi krajini

14. aprila je bila v Žužemberku druga seja plenarna občinskega sindikatskega sveta. Sjeti so prisotstvo tajnik OSS tov. Usenk, predstavnik množičnih organizacij, predsednik KZ in predsednik OŠO.

Nesreča z eksplozivom

15. aprila dopoldan se je smrtno ponesrečil z eksplozivom Jože Zupančič iz Otovca pri Crnomlju, njegov sin pa je dobil težje poškodbe na glavi. Do nesreče je prišlo zaradi neprevidnosti očeta pri pripraviljanju eksploziva za razstavljanje kamena. Tragičen primer naj bo ponoven opomin, da je pri vseh takih delih potrebna skrajna previdnost!

dobro premišljen, sele sprejema. Sindikatna organizacija se mora poglobiti in problematiko kraja in delav v povezavi z zborom proizvajalcev. Sindikalna organizacija naj prikaže delavcem, zakaj se morajo zagnati ne za svoje dobro, temveč tudi za uspeh podjetja.

Direktor »Mizarstva Dvora« tov. Gosencina je povedal, da je v občini Žužemberk delo v sindikalnih organizacijah precej težje, ker podružnice združujejo ljudi iz več manjših podjetij, ki imajo vsako svoje probleme. Težko je tudi, ker so ti delavci je polproletariat in so le delno vezani na podjetje, saj v prostem času delajo na kmetiji, zato nimajo vseserj pravne odnosa do dela in uspeha podjetja. Kakor delavci tako je tudi delavski svet in upravni odbori morali pokazati večjo zrelost. Posilski bi morali sposobne ljudi za vodstvo, jih za uspešno in odgovorno delo tudi primerno plačati in nagraditi, hkrati pa njihovo delo kontrolirati. To velja predvsem za podjetje, Krupin in Remont v Žužemberku.

Plenum je razpravljal tudi o volitvah v delavske svete. V mizarstvu podjetju na Dvoru in v podjetju Remont v Žužemberku so te dni prvč voliti delavski svet, ki so ga doslej sestavljali vsi člani delovnega kolektiva. Na Dvoru je bil z uvedbo novih storitev velik korak in podjetje stopa na novo pot. Delavce pa je treba dobro seznaniti z normami, s tarifnimi pravilniki in z raznimi predpisi in uredbami.

Zakaj naj bi delavci zainteresirani, da podjetje čim bolj uspeva? Zato, ker bo tako podjetje moglo več prispevati v razne sklade pr. občini, ki so letos zelo nuzni in v primerjavi z občino Novo mesto desetkrat manjši. Občina, podjetja in združbe bodo skušala zbrati investicijska sredstva in jih kar najkoristneje uporabiti. Plenum je tudi predlagal, naj bi se manjša podjetja združila, tako bi se zmanjšali stroški uprave.

Delegati so poročali, da bodo zvečer pred 1. majem proslave s kulturnim špirom na Dvoru, v Hrnjarju in v Žužemberku. MK

Največjo pozornost ta teden nedvomno zasluži prihod sovjetskega podpredsednika vlade Mikojana v Bonn. Mikojan je uradno prišel v Bonn, da bi podpisal trgovinski in konzularni sporazum med ZSSR in Zvezno republiko Nemčijo, ki določa obojestransko trgovino v znesku treh milijard mark v razdobju treh let.

Ta sporazum bi prav lahko podpisal tudi sovjetski veleposlanik v Bonnu, ali pa bi ga lahko slovesno podpisali tudi v Moskvi pred nekaj dnevi. Da se je sam Mikojan odločil priti v Bonn, potemtakem kaže na nekaj zanimivih dejstev in vzbuja nekaj prav tako zanimivih domnev. Vse kaže, da prihaja Mikojan v Bonn v času, ko vsaj na videz odnosih med Zahodno Nemčijo in SZ ne bi mogli biti slabši. Ne smemo pozabiti, da se v Zahodni Nemčiji še vedno bje bitka za in proti atomski obojestranski zahodnonemški vojski, da skušajo socialisti, zastopajoč precejšen del javnega mnenja, izsiliti od vlade plebsicit, na katerem naj bi Nemci povedali, ali so za atomske obojestrane ali ne. Ne smemo tudi pozabiti, da je zahodnonemška zveza na tem, da dovoli Zahodni Nemčiji izdelovanje orožja, ki ga po pariških pogodbah ne bi smela izdelovati. Nemci so najprej zopet zaprosili za dovoljenje, da smejo izdelovati krmarije protivtankovske rakete. Nihče ne dvomi, da dovoljenja ne bi dobili — in ne samo za protivtankovske rakete.

Bonn očito ni želel, da bi prišla podpisav trgovinski sporazum kaka visoka sovjetska osebnost. Zato so pred nekaj tedni sporočili, da bo pogodba v Bonnu

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Minister van Brenthout s tem se Nemej očito hoteli povedati, kaj Rusi ne pošiljajo višje osebnosti, kot je njihov zunanji minister, kakor da bi se Bonn bal razpravljati o resnih zadevah z Rusi na višji ravni, dokler ne bi v vsej naglici obojestrno s atomi, dobil dovoljenje za izdelovanje raznih vrst orožja in se še trdnje zadržal v atlantskem paktu. Če Nemci ne bi radi govorili z

VISOKI OBISK

Rusi, pa vse kaže, da bi Rusi radi govorili z Bonnom. In sicer resno govorili skozi usta prvega namestnika sovjetskega ministrskega predsednika. Zakaj nikakor drugače si ni mogoče misliti razloga za Mikojanov obisk, kakor da je ta prišel v Bonn resno svetovat Adenauerju in njegovi stranki naj hosta pametna. Na uradni večerji je Mikojan izjavil, da Sovjetska zveza ne bo naperila svojih raket proti Zahodni Nemčiji, če se ta ne bo obojestrno s takim orožjem. Pripomnil je da bi ta objava SZ obveljala, tudi če bi prišlo do vojaškega spopada, ki bi se ga udeležila tudi Zahodna Nemčija.

Mikojan je javno povedal, kaj je SZ VOLJNA STORITI, na samem pa bo povedal Adenauerju, kaj pričakuje SZ. DA BO ZAHODNA NEMČIJA STORILA. Zato uagne Mikojanov obisk v Bonnu pomeniti prelomnico v zahodnonemško -

odnosih — tako ali drugače. Konferenca neodvisnih afriških držav, ki se je končala v glavnem mestu Gane, Akri, ni prinesla nič senzacionalnega. Tega tudi nihče ni pričakoval. Toda je dejstvo, da so se Združena arabska republika, Sudan, Maroko, Tunizija, Gana, Liberija in Etiopija sestale in skušale v glavnih črtah uskladiti svojo politiko, je zelo pomembno. V tem smislu bi lahko konferenca v Akri imenovali mali Bandung. Kljub temu, da čutijo vse neodvisne afriške države solidarnost druga do druge, je to še daleč od etnotne politične akcije v določenih zadevah. Arabske republike, na primer, imajo lahko svoje oče interese, ki niso nujno neposredni interesi črnega prebivalstva v Keniji ali Kamerunu. Pravimo neposredno, zakaj načelno ni nobenega dvoma, kaj težijo simpatije enih in drugih. Toda simpatije niso dovolj. Potrebna je enotnost, potrebno je vsklajevanje interesov in potreben je program. Program pa že vsebuje osnovno misel: boj proti kolonializmu ter pomoč še neodvisnim afriškim področjem.

Delegati so se razšli, toda vojna v Alžiriji se še nadaljuje, upor v Kamerunu se širi, Južna Afrika še naprej surovo zatira temnopločno prebivalstvo, v Keniji pa črni ljudje po milijardih napredujejo po poti neodvisnosti, da je ne bodo učakali niti v tisočih letih, če bo ta proces tako počasi potekal. Toda v zadnjem letu smo bili priča že marsikateremu preseženju. In zato lahko mirno trdimo: Afrika ne bo čakala tisoč let!

ZA NAŠE ŽIVINORAJCE, ZADRUŽNIKE IN OBČINSKE SVETE ZA KMETIJSTVO

Ob uvedbi pavšalne skočnine

Sekretariat Izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo je leta januarja izdal odredbo, ki zaveda plačevanje in pobiranje skočnine za javne plemenjake. Dosedaj sta bila višina skočnine kakor tudi način plačevanja zelo različna. Na splošno pa lahko ugotovimo, da skočnina od 400 do 800 din ni bila ekonomska, se pravi, da ni krila vseh stroškov v zvezi z nabavo in oskrbo bikov-plemenjakov. Zato so sredstva za nabavo javnih plemenjakov največkrat dajale združne organizacije ali okrajni skladi za pospeševanje kmetijstva. Rejci ali pogodbeni oskrbniki bikov so kri-li svoje stroške z dohodki skoč-

nin in s prirastkom živali. Tudi zanje je bila doseganja skočnina nizka, posebno če so imeli njihovi plemenjaki ozek plemenilni okoliš z majhnim številom plemenic. Če pa bi rejci morali tudi sami nabavljati plemenjake, jih v dveh letih izkorišča-nja, kot je pri nas običajno, s skočninami in prirastkom sploh ne bi mogli izplačati. Enostaven račun nam pokaže, da s skočnino 500 din v plemenilnem okolišu, ki ima okoli 100 plemenic, in pri dvehletnem izkoriščanju bika, ni mogoče iz-križati stroškov nakupa in oskrbovanja živali. Okrajni in združne organizacije so letno izdale več milijonov dinarjev družbe-

nihih sredstev kot prispevek k nakupu plemenjakov. Z novo odredbo je dovoljeno obetnim svetom za kmetijstvo oziroma občinskimi ljudskimi odbori, da z odloki določijo ekonomsko skočnino za svoje občine. Je izračun kažejo, da v občini novomeškega okraja znaša ekonomska skočnina, s katero so kri-tični stroški v zvezi z nabavo in vzdrževanjem bika, okoli 1000 din in več. To bodo morali pristojni sveti za kmetijstvo pri sprejemanju odlokov o pavšalni skočnini upoštevati. V tem smislu so tudi dobili navodila in priporočila okrajnega ljudskega odbora. Z resniščno odredbo se pavšalna skočnina, ki je bila vpeljana samo v nekaterih okrajih na Sta-jarskem, zdaj razširja na celotno področje republike. Do sedaj so n. pr. bikorejci v vseh okrajih pobirali predpisano skočnino ob prvem vpisu in vpisu plemenic v skočni zapisnik, in to v gotovini. Sedaj prihajamo na pavšalno plačevanje skočnine za vse leto naprej. Tako bo lastnik krav in nad 1 leto starih telic na osnovi popisa v januarju vsakega leta pridobil plačevanje skočnine, ob potrditvi o vpisanih skočnicah izročil bikorejcu ali osemenjevalcu, prejel pa bo skočni zapisnik kot

potrdilo o izvršeni osemnitvi. Osemenjevalcem ali bikorejcem bo stroške osemnitve občano proti predloženi potrditvi o vpisanih skočnicah in skočnih zapisnikov poravnal občinski ljudski odbor. Z zbranimi prispevki od skočnin bodo občine lažje sicerbe za nabavo plemenjakov in plemenilno službo sploh. Druga prednost, ki jo ima pavšalna skočnina, pa je v tem, da se bo število zakonitih in nelicenciranih plemenjakov znižalo na minimum. To pomeni, da bodo biki, slabše kakovosti, ki so bili često tudi izvor spolnih okužb, praktično odpravljani.

Nadalje bodo občinski sveti za kmetijstvo določili rajone ali, kakor pravimo, rajonzirali območja in kraje, kjer se bo umetno osemnjevalo oziroma kjer bodo še vnaprej ostale plemenilne postaje z biki. V krajih, kjer je možno uvesti in izpopolniti osemnjevalno službo, bo vsakelej dana prednost umetnemu osemnjevanju, kajpak upoštevajoč ekonomske pogoje in možnosti. Umestno osemnjevanje ima namreč vrsto prednosti pred naravnim osemnjevanjem, posebno glede kakovosti plemenjakov in zatiranja spolnih okužb. V višinskih in oddaljenih krajih se ne bo možno takoj preiti na umetno osemnjevanje, pač pa v dohodnem času odvisno od materialnega razvoja osemnjevalne službe, v področjih, kjer se bo umetno osemnjevalo, je načelu ne bo dovoljeno imeti plemenjake.

S temi vrsticami smo hoteli v kratkem pojasniti živinorejcem, kakaj in kako se uvaja pavšalna skočnina. Čeprav se je uvedba pavšalne skočnine v novomeškem okraju nekoliko zakasnila, vseeno upamo, da bomo s 1. majem že prešli na nov način plačevanja skočnin. Ob enem naj povemo, da se bo vspretno povečal tudi obseg umetnega osemnjevanja v izvedbi novomeškega osemnjevalnega centra in ob podpori lokalnih občinskih organov.

J. M.

Naš obisk

Kostanjevca na Krki je prav majhno mesto ce in njegova podoba nam je dobro znana, saj jo je FRANCE RABUSE nešteto krat upodobil s svojim fotografirskim aparatom. Res nešteto krat in čudovito lepo. France Rabuse je bil vse življenje fotomater, vendar amaterskega kova. Fotografiral je številne dolenske kraje, posnel nešteto njihovih značilnosti in lepote. »Ali ste bili kje v članjenju kot amater?« -Ne, jaz sem si s tem spopolnjeval svoje tih ure in v veliko veselje mi je bilo, ko mi je narava oživila na papirju. V resnici, na njegovih fotografijah narava živi v vsaj svoji razkošni lepoti. »Kdaj pa ste slika?« -To je bilo jako različno. Poskušal sem večkrat, si zapisoval uro, vreme, osvetlitve in podobno. Največkrat pa sem fotografiral po dežju. »To sem že večkrat slišal, da ste si, komaj je prenehalo deževati, naložili priprave za fotografiranje in jo mahnil v Opatovko!« -In takrat so nastale moje najboljše fotografije! Potem pa papir, papir, to se je dobilo. »Ajboljšeje materiala, kolikor si hotel! No pa je tudi zdaj ta stvar že urejena!« -Da, zdaj že skoro ves fotomaterial izdelujemo doma. Razgovor se je v kratke hip zasukal na rože, ki so Francetu Rabusetu prav ta-

ko pri srcu kot fotoaparati, saj je daleč naokoli poznani, da vzpaja najplemenitejše vrste gladiol. Potem se je spet sprožil uprašanje: »Ali imate kako svojo osebnost fotografijo?« -»Nobene, svojih slik sem naredil zmeraj toliko, kolikor sem jih potreboval za legitimacijo. Kaj več se s seboj nisem ubadal!« Tako mi je odgovoril v svoji hudomušnosti. Preprosto in skromno, kakor da bi ne vedel, da so njegove ni kot amater?«

fotografije najboljše, kar imamo, da so razširile lepoto naših krajev in krajino daleč po svetu, čeprav najbrž ne ve, da mu bodo v znak zahvale in priznanja dali v kostanjevškem muzeju posebno mesto, kjer bodo razstavljene njegovi posnetki, ki bodo pričali o njegovi veliki ljubezni do naših pokrajin, mesta in ljudi.

Knjižna polica za gospodarje

Zalobja »KMEČKA KNJIGA« je spet dala med naše ljudi lepo boro koristnih in zanimivih knjig, ki naj ne manjkajo na nobeni knjižni polici naprednih gospodarjev, zadržanih in gospodinj. Naj danes opozorimo na pet takih del, hkrati pa jih tudi toplotno priporočamo. Dobite jih v knjižarnah ali pri združenjih.

Mikuž - Krtivc: NASE ŽITNE IN KROMPIRJEVE SORTE. V tej knjigi sta avtorja strokovnjaka na kmetijskih in pridelovalnih delih naše žitne in krompirjeve sorte in njihovo vzdrževanje na podlagi najnovejših dognanj in tudi domačih izkušenj. To, z mnogimi slikami in risbami opremljeno delo, je pravzaprav priročnik za slehernega poljedelca, ki hoče umno kmetovati ter dvigniti doprinos in kakovost svojih posevkov.

Dušan Valenčič: GOVORJE ZA PRAVILNIH IN DISCIPLINIRANIH RASTLIN. Dan na dan narašča potreba po zdravilnih rastlinah, saj jih terja farmaceutstva, pre-

hranbena in kozmetična industrija. Zdravilne rastline so ne samo za splošno, ampak tudi za vsako individualno gospodarstvo lahko lepo vir dohodkov, zlasti ker jih gojimo predvsem na takih tleh, ki za druge poljedelске kulture niso ugodna. Treba pa se je svitarj lotiti načrtno in smotno, šele tako bomo te rastline pridelovali zagotovo in v večini. In ta življenja je pri nas prvi priročnik, ki tolnač način gojenja zdravilnih rastlin v nasadih, hkrati pa vsebuje še drugo kar moramo o teh rastlinah vedeti na splošno.

Inž. Stane Krašovec: PREVEČ LJUDI - PREMALO KRUVHA. Proizvodnja hrane na svetu sicer narašča, toda še močnejše in hitreje narašča prebivalstvo. Kako torej povečati proizvodnjo hrane in jo pravilno razdeliti? To je osnovno vprašanje, ki ga razpravlja knjiga, ki na globoko in široko posega v ta vprašanja, upoštevajoč tudi stanje pri nas in daje tudi odgovore. Kdor koli si hoče razširiti obzorje in se seznaniti s tako važno ekonomsko in sociološko zadevo, kakor je svetovna prehrana in njena proizvodnja, bo ne samo s pridom, ampak tudi z veseljem prebral to knjigo. Tržila je kot redna knjiga zbirke »Kmečke knjige« za leto 1951.

Prof. Zilvko Lovše: BIOLOGIJA Dasi delo profesorja Lovšeta nosi podnaslov, da je ta Biologija (življenjski obdobje) za kmetijsko gospodarstvo, splošno kmetijsko in kmetijsko gospodarstvo šole, jo bo redno vzeli v roke vsak napreden gospodar in gospodinja, saj obrav-

navja vprašanja, ki zanimajo slehernega človeka: kaj je življenje, kakšen je ustroj živih bitij, njih prenavljanje, rast in razvoj, razmnoževanje, starost in smrt določni deli človeku, živalim in rastlinam. Knjiga je napisana strokovno, pismeno in lepo, poljudnem slogu. Lahko rečemo, da smo po knjigi dr. Antona Breclja: »Čuda in tajne življenja«, ki je bila razprodana že pred zadnje svetovno vojno in so jo naši ljudje tako radi brali, dobili spet biologijo, ki jo bosta z enakim užitek prebrala naš kmečki človek, pa tudi delavec in izobraženec.

Dr. Stanko Bevk: VRETNOSTI ŽIVILSKIH SLOVENIJE. Dr. Bevk je znan raziskovalec in poznavalec živalskega sveta v Sloveniji in eden naših najboljših piscev naravoslovnih knjig. O vretenčarjih Slovenije pa piše v uvodu dr. P. Skerškoviča: »To delo je nastalo po strogo znanstvenem načrtu, je edino te vrste in popolnoma novo, kajti knjige, ki bi tako obravnavale vseh pet živalskih skupin vretenčarjev to je ribe, dvoživke, plazilce, ptice in sesalce v Sloveniji, doslej še nismo imeli. Knjiga je bogato ilustrirana.

Pred prazniki na novomeškem živilskem trgu

V petek, 25. aprila, je bil živilski trg v Novem mestu dobro založen. Novomeške gospodnje so odnašale precej polne ekarje, v katerih je bilo opaziti jajca; verjetno je pripravljajo razne dobrote za prvomajske praznike.

Naprodaj so bila jajca po 14 dinarjev, solata berivka po 20 dinarjev (malj krožnik), radič po 25 din (veliki krožnik), maslo v kolobarjih po 140 din, orehi po 160 din firkel, smetana v skodelicah po 60 din, mleko po 35 din liter, vino po 180 din liter, peterilj v šopkih po 10 din, drva po 2000 din meter, krala repa ali zelje po 20 din krožnik. Razen tega je bilo dosti semen, rož, lončenih izdelkov in volnenih oblačil.

62.000 ŠTUDENTOV

Leta 1939 je bilo v Jugoslaviji 27 fakultet in umetniških akademij, Lani pa 71.

Po osvoboditvi sta bili ustanovljeni dve novi univerzi — v Sarajevu in Skoplju, kar je velikega pomena za kulturni, nacionalni in politični razvoj teh dveh republik.

Odprtih je bilo tudi veliko novih fakultet, visokih šol in umetniških akademij. S tem je seveda raslo tudi število študentov. Leta 1939 jih je bilo v vsej Jugoslaviji 17 tisoč, lani je to število doseglo 62 tisoč.

Notranjepolitični tedenski pregled

Uspehi potrjujejo pravilnost gospodarske politike

Na prvem zasedanju novozvoljene Ljudske skupščine je predsednik Tito govoril tudi o gospodarskih uspehih v zadnjem štiriletnem obdobju. Za ta čas je zlasti značilno močno povečanje proizvodnje na vseh gospodarskih področjih, zlasti v industriji in kmetijstvu, povečanje zaposlenosti, povečanje splošne gospodarske aktivnosti ter vzpostavljene enakomerni in blaginjavni razmeri in kupnijski skladi. Rasvoj v zadnjih letih pa je omogočil in tudi zahteval da izvedemo ustrezna prilagojevanja. Potrebno je bilo namreč vzpostaviti skladnejše odnose v razvoju posameznih gospodarskih področij in več ter tako zagotoviti hitrejši splošni gospodarski napredek. Tu gre zlasti za investicijsko politiko. V preteklem obdobju smo morali največ vložiti v razvoj industrije. Še leta 1953 smo dali za negospodarske investicije, to je za gradnjo kol, bolnišnic, komunalnih naprav, stanovanj itd., vsega skupaj 12,6% skupnih sredstev, lani pa že 24%. V tem času se je spremenila tudi struktura, to je razdelitev sredstev, uporabljenih za gospodarstvo. Manj smo dali za izgradnjo novih tovarn, več pa za kmetijstvo, promet in trgovino. Za investicije v tem razdobju je značilno, da so skupna investicijska vlaganja veliko večja v primerjavi s prejšnjim razdobjem. Od leta 1947 do 1953 smo dali za investicije letno okrog 387 milijard dinarjev. V obdobju od leta 1954 do 1957 pa je 468

milijard dinarjev na leto. Tudi povečane investicije so predstavljale manjšo obremenitev, ker se je v tem času znatno povečal narodni dohodek in ker je bila porazdelitev teh sredstev v posamezna gospodarska področja veliko bolj enakomerna. Tako investicijska politika je predstavljala pogoj za hitrejši in uspešnejši gospodarski razvoj.

Obseg industrijske proizvodnje se je v tem času povečal za 79%. To pomeni, da se je proizvodnja povečala vsako leto za 14%. V obdobju od leta 1949 do 1953 pa je znašalo celotno povečanje le 10% oziroma 2 in pol odstotka na leto. Ti podatki dokazujejo, kako izredno se je povečala proizvodnja v zadnjih letih. Hkrati z naraščanjem industrijske proizvodnje pa se je močno povečala tudi delovna storilnost, ki je v industriji narasla za 22%, torej povprečno okoli 4% na leto. Ti podatki nedvomno potrjujejo pravilnost naše prednje gospodarske politike, katere težilice je bilo v boju za dvig deleže iz zaostalosti, predvsem pa v usmeritvi na razvoj industrije. Seveda pa je k temu prispevalo tudi razvijanje sistema delavskega samopraviljanja in krepitev pobude neposrednih proizvajalcev prek zborov proizvajalcev.

Veliki so tudi sadovi prizadevanj v kmetijstvu. Kmetijstvo v prvih povojnih letih ni le stopicalo na letem mestu, marveč je v določenem oziru tudi nazadovalo. Nedvomno zaradi tega, ker smo ve-

čno denarja porabili za izgradnjo osnovne industrije. V zadnjih letih pa smo dali tudi za kmetijstvo več sredstev. Leta 1953 smo porabili za razvoj kmetijstva 20,8 milijard, lani pa 53,4 milijarde dinarjev, letos pa bodo, kot predvidevamo, znašale investicije blizu 70 milijard. Tako velika sredstva so omogočila, da se je povečala proizvodnja kmetijskih strojev na primer, od kakih 9 tisoč let v letu 1954, na 20 tisoč ton v letu 1957. S povečanjem domače proizvodnje in z uvozom je naraslo tudi število traktorjev od 9500 na 21.500 v lanskem letu. Tudi dokazovanje, da so agrotehnični ukrepi koristni za proizvajalca, ni ostalo brez koristi. Tako na primer, se je uporaba umetnih gnojil povečala od 7,6 kg na hektar obdelovalne zemlje v letu 1953, na približno 66 kg v lanskem letu. To je 8 in pol krat več in zato so se povečali tudi donosi. Celotna kmetijska proizvodnja je bila v zadnjih štiri letih za kakih 20% večja v primerjavi s prejšnjim štiriletnim obdobjem. Pridelek krušnega žita se je povečal za 1%, koruze za 39%, bombaža za 129% itd. Boj za velike donose, kjer smo organizirali tudi tekmovanje, je dal izredne uspehe. Povprečno smo našli lani 16 metriskih stotov pšenice, čeprav znaša prejšnje jugoslovansko povprečje komaj 11 metriskih stotov. Koruze smo pridelali povprečno 22 metriskih stotov na hektar, na nekaterih posestvih pa so pridelali celo do 70 metriskih stotov pšenice in do 120 metriskih stotov koruze. Toda kljub tem uspehom čakajo kmetijska posestva, predvsem pa zadrage, ki smo jim zaupali odkup in posredovanje kmetijskih pridelkov do potrošnika zelo velike naloge. Le-te bo mogoče uspešno rešiti le z razvijanjem proizvodnega sodelovanja med proizvajalci in zadrugami.

S sejava v Sentjerneju: lončena roba, domara krojaška kontekcija, pletenine, poljane in še kaj... Pray nič manj ni živahno na sentjernejskih sejmiših kot na drugih naših podobnih »menjalnicah« blaga in denarja

Tehniko pionirjem in mladini Najprej - skrb za ljudi

Kakor smo v našem listu že poročali, je Ljudska tehnika Jugoslavije skupno z Zvezo prijateljev mladine in CK Ljudske mladine sprejela v letošnji program široko dejavnost za pospeševanje tehnične vzgoje pionirjev in mladine. Ustanovljeni so bili že zvezni in republiški koordinacijski odbori, ki naj bi prevzeli to delo, pred nedavnimi pa so začeli ustanavljati tudi okrajne in občinske odbore. Po sklepu zadnjega plenuma okrajnega odbora LT v Novem mestu, se je v začetku marca sestal okrajni koordinacijski odbor in sestavil okvirni načrt dela. Ker pa zadeva to vprašanje vso javnost, povzemamo nekaj misli iz poročila predsednika okrajne šolske komisije Janeza Solmajera.

Akcija ima v celoti dvojni značaj: prvi obsega dejavnost družbenih organizacij ter oblasti za izboljšanje kadrovskih in materialnih pogojev tehnične vzgoje pionirjev in mladine, drugi, manifestacijski značaj, pa naj bi se izrazil maja in junija, zlasti pa ob letšnjem dnevu mladosti. Izvesti bo treba vrsto tekmovanj, povork in razstav ter drugih prireditvev tehnične dejavnosti. Take prireditve naj bi bile posledje vsake štiri leta.

Cilji pospeševanja tehnične dejavnosti so: pritegniti čim več pionirjev in pionirk in

mladine, izboljšati dosedanje primitivno tehnično vzgojo, vzbuditi večjo skrb za tehniko pri vsej naši javnosti in pritegniti k sodelovanju čim širši krog ljudi.

Za ureditve teh velikih nalog so potrebne obširne in temeljite priprave. Med osnovnimi naloga odborov in komisij je najbolj važna ta, da se usposobi čim več inštruktorjev za delo s pionirji in mladino. Zato bosta v okviru okrajnega odbora LT prirejena letos dva tečaja za prosvetne delavce, modelarski tečaj je pa že dal prve inštruktorje za šole in društva Ljudske tehnike. Druga važna naloga je reševanje materialnega vprašanja.

Tu bo vodilno geslo: »Vsaki šolil tehnični kotiček.« Brez delavnice in najnujnejšega orodja pa si sploh ne moremo misliti tehnične vzgoje na šolah in v krožkih Ljudske tehnike. Naša naloga bo torej najti sredstva za ureditev delavnice in nabavo najpotrebnejšega orodja. Priskočiti bi morala na pomoč naša podjetja in delavnice, ki bi prevzele patronat nad bližnjimi šolami in prispevale z odpadnim materialom in orodjem, hkrati pa pomagala z instrukcijami za vodstvo tehničnega dela in krožkov. Podjetje Pionir in Moto-montaža iz Novega mesta sta že prevzela pokroviteljstvo

nad dvema šolama, upamo, da jima bodo sledila tudi druga podjetja. Občinski ljudski odbori pa naj bi darovali šolam vsaj dva mala kompleta orodja. Tudi starši bi lahko pomagali: za praznike naj bi otrokom darovali tehnične igrače in jim tako omogočili tehnično vzgojo doma. Tehnično vzgojo bo treba vnesti tudi v taborniško organizacijo, v delo društev Partizana, gasilcev in drugih organizacij.

V širši razpravi članov koordinacijskega odbora je bil sprejet sklep, da se zaprosijo vsa podjetja, naj prevzamejo nad kakšno šolo patronat in s tem obvezno da ji bodo materialno pomagala. Za prosvetne delavce bosta organizirana dva tečaja za tehnično delo s pionirji.

Sprejet je bil tudi sklep, da za dan mladosti pripravijo vse šole razstave tehničnih izdelkov, najboljše pa bodo nato razstavljene na občinskih in kasneje na okrajnih razstavah. V Prečni bo Aeroklub Novo mesto priredil letalski miting za mladino, razen tega pa bodo organizirani poučni izleti in kulturno-tehnične prireditve po občinah. V načrtu tekmovanj smo vnesli tudi tekmovanje s skiroji, z modeli, zmajmi in kolesarske dirke pionirjev.

V okviru tega načrta sta bili ustanovljeni dve komisiji: tehnična in za vzgojo kadrov ter ožji sekretariat, v katerem so zastopniki društev in množičnih organizacij, ki bodo s pomočjo oblasti uresničili vse te naloge.

Obrednica obratne menze novomeške tekstilne tovarne: ura je devet dopoldne. Vse mize so zasedene, trideset minutni odmor za dopoldansko malico ravnokar teče. Delavci jedo toplo enolončnico za 35 din. »Prazen žakelj ne stoji pokonci,« mi je odgovoril nekdo, ko sem ga vprašal, kako je zadovoljen z novo malico. Vsi so navdušeni. »Za 35 din dobim 5 dkg navadne salame in četrtr kruha; to, vidiš, je pa le topla in tečna hrana!« razloži vsakdo, ko ga vprašam, če je zadovoljen. Med ropot žlic in krožnikov ter glasove, ki naročajo hrano, se mešajo veseli pogovori delavcev. Novoteksa je edina tovarna v našem okraju, ki je toplo malico uvedla; lahko bi jo še marsikje drugod, pa pomišljajo.

Tudi v Novoteksu ni šlo gladko, tudi oni so imeli težave. Premagali so jih. Letos februarja je gospodinjinski center razpisal anketo o prehrani delavcev. Sindikalna podružnica je takrat pričela razpravljati in je predlagala, naj bi uvedli toplo dopoldansko malico (enolončnico). Zgodilo se je, da je delavcu postalo pri delu slabo. Odvedli so ga k zdravniku. Ko ga je pregledal, je rekel: »Lačen je, jesti mu dajte!«

Organi delavskega upravljanja so predlagali, naj se sestavi jedilnica in delati kalkulacije. Enolončnica je stala 68 do 70 dinarjev. Bilo je predrago. Nato so dobili jedilnico od gospodinjinskega centra. Bil so cenejši, enolončnica s kruhom je stala 35 dinarjev. Danes imajo že več kot 20 jedilnikov; hrana stane po 30—35 dinarjev.

Delavci so v začetku pokazali zelo malo zanimanja za topli obrok. Bilo je premalo privlačno. Kaj storiti? Dva dni so enolončnice vsem delili brezplačno. Hodili so od stroja do stroja in priprečevali ljudi, naj se abonirajo, nato so se pričeli prijavljati. Danes jih je že več kot 150. Osemim-

sedesetim mladoletnikom plača obrok podjetje; razen tega pa dobijo delavci na težjih delovnih mestih brezplačno toplo mleko. Kakšen je uspeh? Ljudje so živahni, storičnost raste.

Obratna menza v tovarni ima 75 stalnih abonentov za kosilo, ki stane samo 75 din. Zaradi tople enolončnice kot dopoldanske obroka ni abonentov za kosilo nič manj.

Nameravajo graditi pralnico, ki bo, kot upajo, že letos oprala prvo količino perila. Delavci in delavke bodo zjutraj prinesli umazano perilo, zvečer ali naslednji dan pa bodo odnesli domov suho, oprano in zlikano.

Mislijo tudi na otroški vrtec, vendar to vprašanje ne bodo mogli rešiti letos. Prvega julija bo pričela v Bršljinu obratovati ambulanta za SGP Pionir, Keramiko in Novoteks. Našteta podjetja so po svojih močeh prispevala za gradnjo te ambulante.

Ze dolgo govorimo o skrbi za delavca. V Novoteksu pa tudi delajo in lahko že marsikaj pokažejo. Čas je, da bi se tudi drugod zbudili in od načrtov prešli k dejanjem.

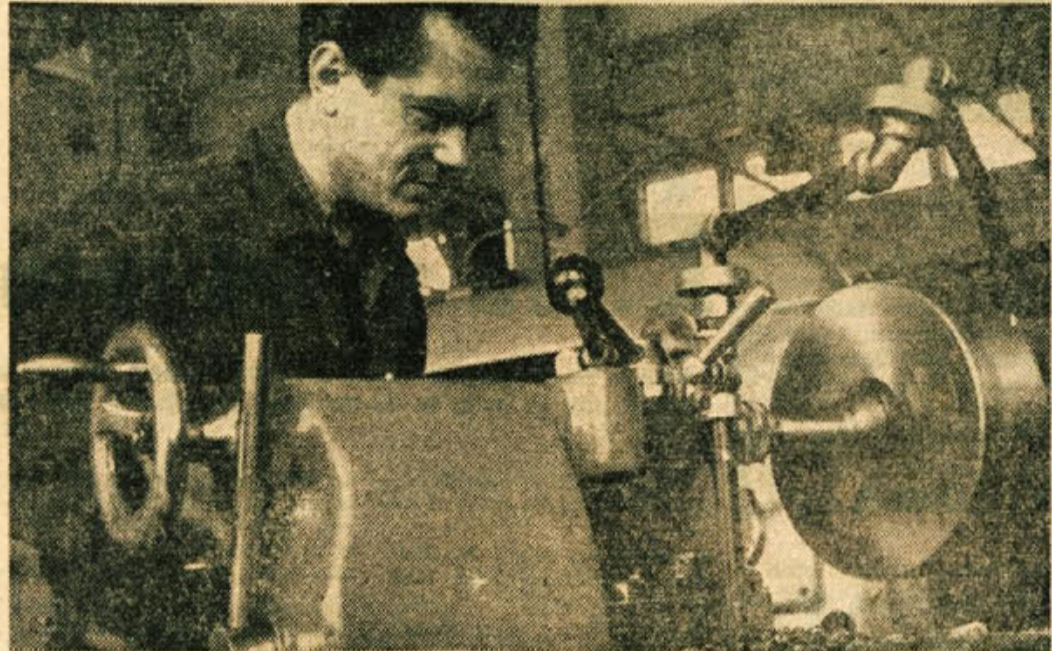
Na Mirni za Prvi maj

Letošnji 1. maj bodo v vsej mirninski občini veselo praznovali. Lepe proslave pripravljajo šolska mladina, pionirji, senipetrske šole pa so že napovedali mirnenske tekmovanje, ki bo zvečer pred našim delavskim vrznikom zakuril več kresov.

Sindikatske podružnice v podjetjih bodo na obratnih mitingih v točno pred prvim majem pripravili svoje proslave, kjer bodo kolektive seznanile s pomenom in z zgodovino praznovanja 1. maja pri nas in v svetu. Vsi obrati bodo kar najlepše okrasili svoje stavbe in taborišča zastave, trgovine pa bodo pripravile okusne izložbe.

Mladinci bodo postavili večja mrljaja, ki bodo tudi po svoje pripomogli k prazničnemu razpoloženju.

Skupina delavcev in učencev podjetja »Mirna« bo šla na izlet na Lisco, ostali pa se bodo pridružili delovnim ljudem drugih podjetij, ki namravajo množično obiskati lepo planinsko postojanko Deben, kjer bo vse pripravljeno za dobro razpoloženje.

Strugar Ivan Petelinčar je eden izmed delavcev novomeške MOTO MONTAŽE, ki bodo letos dali našim podjetjem 700 lahkih dostavnih avtomobilov. Za praznik dela, Prvi maj, pa bo tudi on odvil rokave delovnega suknjča in stružnica bo štiri dni molčala...

Novo mesto za 1. maj in Dan mladosti

Priljubljeni odbor za počastitev 1. maja in Dneva mladosti pri obč. odboru Socialistične zveze v Novem mestu je s sodelovanjem predstavnikov vseh organizacij in društev sestavil bogat spored prireditev za bližnje praznike. V petek popoldne je bil na Loki odprtveni atletski miting, v nedeljo pa tekmovanje zvezne odbojarske lige in strelsko tekmovanje v Bršljinu.

30. aprila bo ob 20. uri v Domu ljudske prosvete slavnostna akademija na čast Praznika

dela. Proslave s kulturnimi sporedi bodo tudi v Stoplach, Brusnicah, Otočcu, Smarjeh, Birčni vasi, v Mirni peči in Smolenji vasi, kjer pripravljajo sporede kulturna društva in množične organizacije. Po vrhovnih bodo v sredo zvečer zagoreli kresovi. Do tega dneva bodo tudi v vseh podjetjih in ustanovah domače proslave delovnih kolektivov.

1. maja bodo skupinski izleti k domu Vinka Paderiška na Gorjance, do 25. maja pa tudi izleta na Rog k Bazi 20 in k partizanski koči na Frato. Druga maja bo v Novem mestu nastop zvezne odbojarske lige (gostuje beograjski Partizan), 4. maja pa se pomerita košarkarski vrsti domačega Partizana in garnizije JLA Novo mesto.

11. maja bo sodeloval Partizan s taborniki v pohodu ob žici okupirane Ljubljane, 18. maja bo izbirno strelsko tekmovanje z zračno puško in s pištolami.

S plakati bodo Novomeščani obveščeni podrobneje o dnevih drugih prireditev. V maju bo v mestu še odbojarski turnir ženskih ekip; Aeroklub pripravlja dve razstavi v počastitev Dneva letalcev, predavanja o vojnem letalstvu in I. modelarski zlet. Partizan in garnizija JLA pripravljata rokometni turnir, strelski tekmovanje strelske družine s člani predvojske vzgoje, več srečanj in tekmovanj pa bo pripravila garnizija JLA z mladinskimi brigadami na avto cesti. Rezervni oficirji bodo predavali na šolah

o NOB in o življenju maršala Tita. Taborniki bodo imeli 4. maja majski izlet; rodu, Dolenjski taborniški svet pa bo 24. in 25. maja priredil partizanski pohod po sledovih I. Belokranjske čete s Tante gore na Debeli vrh. 25. maja bo okrajno strelsko tekmovanje z zračno puško za člane predvojske vzgoje.

V maju dvorani Doma JLA bo prihodnji mesec odprta tudi razstava slik akadem. slikarja Vi. Lamuta; razstavljen bo izbor najbolj znanih motivov iz Sutjeske. Studijska knjižnica bo odprla razstavo prvomajskih tiskov, bršljinska Svoboda pa pripravila za 25. maj pravtako samostojno akademijo v počastitev rojstnega dneva maršala Tita in Dneva mladosti.

Milijoni poslušajo radijske oddaje

Naša država ima danes 18 radijskih postaj (pred vojno so bile štiri). Stvalo naročnikov je leta 1956 naraslo na 710 tisoč, kar pomeni štirikrat več kot pred vojno (185.000). Ti podatki kažejo na velikanski napredek v razvoju naše radiodifuzije.

DELOVNI KOLEKTIV PODJETJA

"GORJANCI"

NOVO MESTO

CESTITA ZA 1. MAJ — PRAZNIK DELA — VSEM DOLENJSKIM DELOVNIM KOLEKTIVOM IN PRIPOROČA SVOJE USLUGE ZA VSAKOVRSNE PREVOZE.

Konjereja je v predelu Sentjerneje-Krško polje dokaj močna gospodarska panoga. Sentjerneje in Krško sta tudi kraja, kjer se ohranile tradicionalne konjske dirke.

Konjerejem v teh krajih je letos zelo ustreženo, glede izbire plemenjakov. Plemenčina postaja na Brezovici pri Sentjerneju je namreč dobila iz Ponočičev štiri zrebce plemenjake, vsek je druge pasme in lastnosti, tako da imajo konjerejci vso možnost izbire.

Francojski kasac pasme Desamville Joli je tip dirkalnega konja. Uvožen je iz Francije

in je staj okoli 3 in pol milijona. Kot zmagovalec na dirkah je zaslužil že v Franciji precej več kot stane. Zrebec lipicanec je tip lažjega odprnega konja, kakršne ljubitelji dobro poznajo in cenijo. Lipicanski konji so znani po vsem svetu.

Tretji zrebec je uvožen iz Avstrije. To je tip nizkega močnega konja, primerne za obdelovanje polj v hribovitih predelih. Je pasme Haflüder. Četrty plemenjak je težki posavec, konj za ravninske predele in za prevoz najtežjih tovorov, kakršne radi kupujejo Notranjci.

Za letošnje plemenjake na Brezovici se zanimajo konjerejci celo v Zagrebu. Tudi domači rejci si jih hodijo ogledovat vsak dan. Take izbire plemenjakov po vojni še niso imeli. Lepe čistokrvne živali so res plemenjaki, kakršne si morejo konjerejci samo želiti.

Vodja plemenine postaje je Vinko Pire.

Tisoče kilometrov na dan

Stroški vzdrževanja vozil so največja težava kolektiva. Tovorni avtomobil znamke OM so močna vozila. Očevare pa niso redke. Mehaniki so razdelili tovornjake te znamke. Iz motorja so potegnili zlomljeno glavno šred. »Tri milijone bo stala nova,« je povedal skladiščnik. Ta je mimogrede pokazal drobne rezervne delčke, ne več je kot naprtnik. Stanejo po 30.000 din in več. Za trideset milijonov din rezervnih delov morajo imeti stalno na zalogi, pa še so vedno težave pri usposabljanju vozil. Ena avtomobilska guma stane tudi precej stotisočakov, pri vsakem kamionu pa jih drsi po cesti šest in pod prikolico še štiri.

za katero ima podjetje pogodbo, mora plačati temu podjetju posebno provizijo, ki ni majhna. saj znaša 5 odstotkov. Tako imajo taka monopola podjetja dohodek, ne da bi s prstom migljala. Ta, iz pogodbenega razmerja izhajajoč monopolizem je v prevozništvu močno usidran. V takih odnosih in močni konkurenci je podjetje »Gorjanci« lani znižalo cene prevoznih uslug za okoli 1,41 din pri tona kilometru, kar je zasluga dobre organizacije in požrtvovalnosti kolektivca.

»Brez lasne mehanične delavnice, v kateri izdelujejo karoserije za tovorne avtomobile, ne bi mogli vzdržati,« povedo v podjetju.

V Vavri vasi so si zgradili velike mehanične delavnice, skladišča, garaže in druge prostore za vozila in rezervne dele. Pokvarjeno vozilo čimprej usposobiti — to je skrb vraga kolektiva. Dosedaj so delavnice toliko usposobili, da to naredijo v kratkem času, samo če imajo rezervne dele, za katere so potrebne devise. V sklopu delavnice in garaž imajo tudi žepniko za gorivo, lastno gasilsko četo z opremo in drugo. Gasilsko orodje in opremo so iznajdljivo na-

estili v kabino stare prevozne avtodelavnice. To je najbrž edini železni gasilski dom pri nas.

črtu še nove avtobusne proge, kot na primer Novo mesto — Karlovac, Krško — Ljubljana, potem lokalne proge za prevoz delavcev na delo in z dela. En avtobus bo stalno na razpolago za izlete po Jugoslaviji, drugi pa za izlete v inozemstvo. S tem, da je podjetje prevzelo poslovalnico Putnika v Novem mestu, razširja svojo dejavnost še na pospeševanje turizma, kar je treba posebej pohvaliti.

Podjetje ima tudi vrsto drugih težav. Je brez lastnih upravnih prostorov in plačuje mesečno 40.000 din najemnine za upravne prostore. V Novem mestu bi morali čimprej zgraditi garažo in boljše servisno delavnico. S kadrom so še kar na dobrem. Imajo vrsto izkušenih in požrtvovalnih šoferjev ter dru-

MONOPOL IN SODELOVANJE

Podjetje ima svoje poslovalnice v Ljubljani, na Reki, v Osijeku, Novem Sadu in Sarajevu, skupno z Avtopodjetjem Kotanje pa še v Mariboru, Zagrebu, Celju in Beogradu.

Sodelovanje s »Kočevci« je primer enakopravnega sodelovanja dveh socialističnih podjetij. Ni pa tako z drugimi podjetji v državi. V špediciji blaga je precej monopolizma. Če podjetje prevzame na prevoz blaga,

gluh strokovnih delavcev, vendar jih potrebujejo še več. Dobrih kadrov ni lahko dobiti, nekaj starih so jim že odgnali druga podjetja z višjimi plačami...

Zanimivo je, da je to pravzaprav kolektiv mladih. Le devet šoferjev je nad 40 let, ostali so mlajši. Večina se jih je izučila v podjetju. Nove šoferje, ki jih sprejmejo v službo, preizkusijo najprej pri prevozih lesa iz gozda. Več milijonsko vrednost vozila ni mogoče zaupati vsakomur, zraven pa še tovor, za katerega odgovarjajo.

Tako je pri podjetju avto-promet »Gorjanci« ob desetletnici nastanka njegovega predhodnika. Polno načrtov, kako bi se povečali in pocenili prevozne usluge, kako bi se bolj pomagali našemu gospodarstvu pri njegovem vzponu, kako bi omogočili delovnim ljudem čim hitrejšo in zlasti čim udobnejše potovanje. To je cilj kolektiva, to je cilj vsakega posameznega člana — tako je izvenelo praznovanje desetletnice.

Da bodo krepko nadaljevali je jamstvo tudi močna partijska organizacija v podjetju. Komunisti pri »Gorjancih« niso čakali pisma Izvršnega komiteja CK ZKJ, pač pa so že pred tem razčistili znotraj podjetja nekatere stvari, ki niso bile v skladu z družbenim upravljanjem in dobrim gospodarstvenim ujem.

Pogled v oddelek za karoserije — »Gorjanci«, Straža

Njihov Prvi maj Trosili smo letake

»Tole pa ne bo nič!« nas je presenetil na naše vprašanje tovariš Ignac Zeleznik, ko smo se ustavili pred njegovo delovno mesto pri »Pionirju«. In res je od cevi, ki se je vrtela pod nožem na stružnici, odletel dober kos. Ostanek je tovariš Zeleznik še kar naprej posmehal. Nasmehnil se nam je:

Ignac Zeleznik ob delovni mizi

»Veste, potrebujem ga samo kot nastavek, da bom lahko pobrusil ameriški ležaj, ki je za nekaj centimetrov prevelik...« Ah, seveda!

Tovariš Zeleznik je pri podjetju že 13 let. Povprašali smo ga, kako si je kaj zamislil letošnji Prvi maj. Takole je povedal:

»Malo praznikov bo čisto prav prišlo, pa ne vem, če bom kam šel. Za Prvi maj ravno ne bom delal, drugače pa si postavljam hišico in saj veste...«

Tudi varilec Ivan Rolih bo te dni počival

Potem smo se ustavili še pri varilcu Ivanu Rolihu. Zaščitno steklo, kabel, elektroda v rokah — gotovo si ga lahko predstavljate. Tudi on je že precej časa pri »Pionirju« in rad nam je pripovedoval o varjenju. Delajo po ruskih metodah. Ko smo ga povprašali o njegovem Prvem maju, se je malce zamislil in zresnil:

»Štiri leta starega sina imam v bolnišnici v Sempetru pri Gorici. Cisto blizu italijanske meje. Veste, noge ga nekaj boljijo, pa bom šel za praznik k njemu.«

Iskre so spet zaprasketale izpod elektrode. Potegnil si je očala na vlažne oči. Za hip se je tudi meni zdelo, da je okoli modrikastega plamena sama tema.

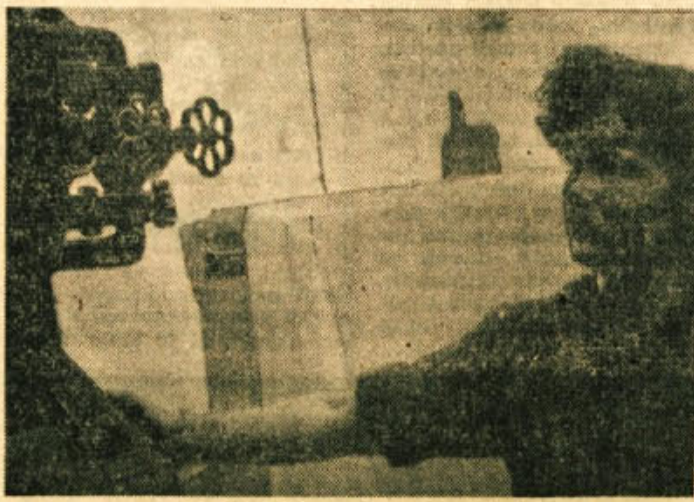
x x x

Slakova Marija dela pri stroju za dekatiranje blaga — v Novoteksu smo namreč. Pravzaprav se zdej ne vem, kaj je dekatiranje, čeprav sta mi razlagala Slakova in spremeljalec. Mislim, da je neki poseben postopek za obdelavo kamgarna, da je lepši. Marija pa se je stroja že privadila, saj je v tovarni več kot štiri leta. Doma je iz Mirne peči, stanuje pa v Novem mestu.

»Za Prvi maj bi šla pa najrajši domov...« več se nisva

utegnila pogovoriti, pa tudi stroji preveč ropotajo.

V naslednjem oddelku je vse polno niti: belih, modrih, rožastih... in vse se odvijajo in navijajo na ogromnem stro-

Marija Slakova ob svojem stroju

ju, ki se vozi sem in tja. Zdej se strga ta nit, zdej ona in delavca, ki stoji pred strojem, mora ves čas paziti na vse vrste niti, tekati vzdolž dvorane in zvezovati, če se kje kaj strga. Tudi Joža Kobe je pri takem stroju, menda že deset let.

»Stanujem na Uršnih selih,

„Počival bom doma...“

Sirena v BELTU pravkar vabi livarje k delu. Pol šestih jutraj je. Obeta se lep sončen dan. Od vseh strani se zgrinjajo delavci.

Moral sem počakati do šestih. V veliki dvorani livarne sem našel livarja Slavka Benčiča. Je Črnomalčan od nog do glave, spada pa v mlajši rod črnomaljskih livarjev. Rojen je 1929 leta. V livarni je pričel delati kot vajence aprila 1946, še v starem poslopju.

Starih belokranjskih livarjev, tistih, ki so začeli vlivati železo v Črnomlju, skoraj ni več. Večinoma že uživajo zasluženi pokoj, nekaj se jih je odselilo, nekaj pa jih je tudi že pomrlo. Redki, ki še delajo, so v bolniškem staležu, tako da s njimi nisem mogel govoriti.

Zanimalo me je, kako bo livar Benčič preživel 1. maj. S kotičkom ust se je nasmehnil in me povabil v pisarno, ker bi se v ropotu, ki ga povzročajo razni stroji, res težko pogovorila. Nato je povedal:

»Udeležil se bom akademije na predvečer in zborovanja v livarni, ki ga pripravlja sindikalna podružnica. Nato bo

mo skupno v povorki odšli iz livarne v Črnomelj, kjer bo glavni program.»

»Pa potem?«
»Ostale dni bom počival doma. Imam ženo in otroke. Če bo vreme lepo, bomo šli na sprehod.«
»Kako pa Belt?«
»Dobro napreduje. Večjih težav nimamo; so sicer še razne pomanjkljivosti, vendar bo šlo. Naročil pa imamo zadosti.«

„Z družino na Debenc!“

Karel Pire, vodja oddelka žganih in drugih alkoholnih pijač v DANI na Mirni, je eden najmarljivejših članov tega kolektiva. Zanesljivo je, vreden, samoiniciativen, vzporedno s tovarištem pri delu in v skrbi za dober razvoj podjetja.

Našel sem ga med kotli in smotil sredi vnetega dela.

»Tovariš Karel, kako nameravaš letošnji preživet 1. maj?«
»Kar najbolj veselo, kakor se spodobi za naš delavski praznik! Na Debenc bom šel

pa vso družino bom vzel s seboj, skupaj bomo dobre volje. Zapraviti res ne bom mogel veliko, hišico sem si kupil, velik dolg imam še in 6-člansko družino, ampak za naš praznik bom pa že žrtvoval kak stotak. Veliko tako ne bo treba, saj ne pijem, čeprav delam sredi samega alkohola. Sicer pa je dobro tako, trezen naredim več in boljše. Svoje podjetje pa imam rad in zato delam z veseljem, četudi je delo težko.«

»Kopljem od 1922. leta«

V rudniku rjavega premoga Kanžarica sem poiskal Franca Zgaga, ki je star kanžarški rudar, saj dela tu že od julija 1925. Našel sem ga doma v »stari koloniji«.

»Kopati sem začel 1922. leta v Hudi jami na Stajerskem, nato sem odšel 1923. leta v senovski premogovnik, od tam pa leta 1925 v Krapino, kjer sem kopal le nekaj mesecev. Julija 1925 sem prišel v Kanžarico in je do danes nisem zapustil.

Kot vidite, sem delal samo v manjših premogovnikih, kjer delavsko gibanje ni bilo razvito, tako da ni bilo ne praznovanja Prvega maja ne štrajkov.

Med vojno sem bil v partizanih. Avgusta 1944 smo pričeli obnavljati kanžarški premogovnik. Ker ga je zalila voda, smo najprej vodo izravnali, ter nato odpirali v rovih nova okna in tudi že pričeli kopal.

Prvomajski pozdravi

Iz raznih enot JLA, v katerih služijo dolenski fantje, smo prejeli pisma, v katerih sporočajo lepe pozdrave vsem bralcem našega lista, domačim, sorodnikom in prijateljem ter iskreno čestitajo za 1. maj. Pozdravljajo tudi mladince in mladinke, ki gradijo avto često ter jim želijo čim več delovnih uspehov. Pisali so nam:

Stanko Pugač, Viktor Fifolt, Miko Zunič, Stanko Brezar, Jože Smrke, vojski V. P. 0923 iz Počayevca.

Julij Škrinjar, Alojz Raub, Marjan Papež in Cvetko Sotošek, vojski V. P. 3450 iz Reke, ter

Stanko Simec, Franc Zupančič, Janko Petrovič, vojski iz V. P. 7860 Valjevo. Čestitkam se pridružujeta tudi gardista Alojz Muhlič in Anton Muhlič iz Beograda.

Pozdrav iz Jesenice

Dolenjci, ki smo zaposleni v jeseniški železarni, radi bomo Dolenski list, ki nam prinaša novice iz domačih krajev ter prek njega pošiljamo tople pozdrave vsem bralcem, vojakom in domačim ter jim želimo prijetno praznovanje Prvega maja. - Lojze Blažič, Martin Pirnat, Leopold Jarc, Jože Horvat, Andrej Her, Silvo Tkalič in Rudi Pintarič.

Povečajmo proizvodnjo, napravimo naše življenje bolj bogato!

za Prvi maj bom pa šla domov na Jugorje k otroku...«
Stroj pa se vozi sem in tja. Zdej se strga ta nit, zdej ona in za pogovor ni dosti časa. Mogoče pa za Prvi maj?

Praznovanje Prvega maja se nam danes zdi umevno samoposebi. Mlajši rod nemara misli, da je bilo vedno tako. Starejši vedo, da smo praznovali Prvi maj v letih pred 1918 in še nekaj let v kraljevini Jugoslaviji. Potem je bilo praznovanje prepovedano, postalo je ilegalno. Prvi maj je bil delovni dan, praznovati so ga le posamezniki in razne marksistične organizacije.

Bilo je po letu 1932. Star sem bil sedemnajst let in neki tovariš mi je izročil letake, ki jih je za 1. maj izdala KPS, z nalogo, naj jih zvečer pred 1. majem raztrosim po novomeških ulicah. Dobil sem Glavni trg in Vrhovcevo ulico. Zvečer sem srečaval orožniške patrulje, vendar sem letake hitro raztrosil. Drugi dan pa mi je tovariš, ki nam je razdelil letake, povedal, da so orožniki ponoči vse pobrali. Če se prav spominjam, potem nekaj let ni bilo več teh akcij. Leta 1936 ali 1937 je pa

marksistična skupina sklenila, da bomo spet začeli trositi letake, pa tudi kresove bomo zakurili. Mesto smo razdelili po ulicah in članom skupine razdelili letake, ki so prišli iz Ljubljane. Zaradi izkušnje pri prvem trošenju letakov smo sklenili, da je treba sedaj vse letake raztrositi samo po večjih, jih v pritličjih metati skozi odprta okna, jih potisniti pod roloje v trgovinah in podobno. Nekdo je v svoji vnevi položil letak tudi v večjo orožniško postajo. Seveda so potem vsi noč hodile po mestu patrulje, našle pa so le nekaj letakov, tako da je zjutraj malone vse mesto bralo prvomajski razglas. Na Marofu in Recljevem hribu so zagoreli tudi kresovi. Te akcije so bile čedalje uspešnejše vse do leta 1941.

Se nekaj o kresovih. Ze več dni pred Prvim majem so hodile skupine na sprehode v Ragov log in v Kapiteljsko hosto, nabirale dračje in ga skrivale v grmovje. V mraku,

dva dni pred 1. majem, pa smo dračje prenesli na kraje, kjer naj zagorejo kresovi. S tovarišem Sinetom (ilegalno ime Novomeščana B. L.) sva kurila kres na Recljevem hribu. V polnem mraku sva znošila dračje iz grmov na določenem mestu, ga polila s petrolejem, pod grmado pa našočila cunje, jiz zažgala, da so tlele, in se mirno vrnila na kandijski most. Na mostu je slonel orožnik G. in gledal proti Ragovemu logu. Midva sva se tudi naslonila na most in buljila v Krko. Orožnik je stopil k nama in vprašal, kje sva bila. Zapičeta sva ga v pogovor, da bi ga čim dlje zadržala, in nestrpno čakala, kdaj bo zagorel kres. Ze sva hotela končati pogovor, toda orožnik ni odnehal, in tako nisva mogla iti pogledat, kaj je s kresom. Zadržal je pa hušknil plamen in zagorela je mogočna grmada. Ko je orožnik zagledal kres, naju je pustil in zdrvel proti Ragovemu logu. B. K.

ELA pred letom dni in danes

Lani je novo podjetje začelo z žepnim nožem, danes pa znaša proizvodnja v novomeški »ELA«, ki ima zaposlenih 10 ljudi, že 32 milijonov dinarjev — Kaj zmore požitrovnost in ljubezen do dela, napredka in uspehov

Obiskali smo novomeško podjetje ELA. Takole smo povprašali:

KAKŠNI SO NOVI NACRTI, NOVI IZDELKI, VAŠ RAZVOJ?

Načrti so veliki, samo denarja manjka. Ko smo pred letom dni začeli, je bilo edino orodje moj žepni nož. Sami smo si naredili delovne mize in orodje. Kakšni so prostori, veste, in tudi pisali ste že o tem.

Električna spajkala so bila naš prvi proizvod. Delamo jih še zdej, dvignili smo pa kakovost. Glavo spajkala smo v začetku delali iz aluminija. Ko so bila v uporabi, smo ugotovili, da se pri 250 vatnih spajkalih aluminijasta glava topi. Poskusili smo z močnejšo izolacijo, pa so bila pretežka. Nato smo pričeli namesto aluminija uporabljati brezivne cevi. Cene so ostale iste, izdelek je pa zdej popolnoma zanesljiv.

Nov izdelek, ki ga bomo dali kmalu na trg, so pretvorniki za istosmerni tok. Baterijski tok napetosti 6—24 voltov bodo spreminjali v napetost do 500 voltov. Šest takih pretvornikov že pol leta preizkušamo na inštitutu za elektrovezve v Ljubljani in da zdej še ni nobene napake. Bodo dvakrat cenejši od uvoženih in približno enake kakovosti. Uporabljali jih bodo lahko namesto vibratorjev pri avtomobilskih radijskih sprejemnikih (uvoženi vibrator stane 150.000 din, trajajo pa približno tri mesece), za majhne oddajne radijske postaje in za vsak radijski sprejemnik. Letnik sprejemnika, ki bo imel naš pretvornik, bo lahko vzel radio na izlet in na počitnice v kraj, kjer ni elektrike, pa bo vendar lahko poslušal glasbo in poročila.

Električni mlinci za kavo, ki jih sicer uvažamo, se hitro pokvarijo, ker pri nas napetost toka ni stalna, razen tega pa so delani za istosmerni tok ter jih brez posebnih transformatorjev pri nas ne moremo uporabljati. V kratkem bomo dali na trg naš novi izdelek — prve električne mlince za kavo na izmenični tok, ki bodo zmlili 15—20 dgk kave v polminuti. Bodo mnogo cenejši od uvoženih in prirejani za naše razmere.

Izboljšujemo tudi sušilce za perilo, ki so hkrati uporabni tudi kot grelne peči. Izdelovale nameravamo popolnoma zapre. Delamo prototip zaprti izolirane grelne peči. Pri nas jih imenujemo infra peč. Čeprav ta izraz ni pravilen. Dalje bomo delali kaloriferije, to so peči z vdelanim ventilatorjem, ki puha v prostor segret zrak.

KAJ JE OSNOVNA ZNAČILNOST VAŠIH IZDELKOV?

»Predvsem to, da so enake kakovosti kot vsi ostali tovrstni, pri tem pa vsaj za četrtino cenejši. Nočem trdit, da so brez napak; čeprav jih skrb-

no preizkušamo preden jih damo na trg, se tu in tam pojavijo posamezne manjše pomanjkljivosti, ki jih takoj popravljamo. Iz napak se učimo. Kolektiv razuma, da je podjetje mlado in da moramo vanj vlagati kolikor največ moremo. Vsa dela na prototipih nove konstrukcije smo opravili brezplačno, po urah. Troje nas je, ki največ delamo na tem. Do sedaj smo naredili okoli 4000 nadur. Moram pohvaliti tudi delavce. Kljub temu, da jih čaka doma razni gospodinjstvi, opravki in dolžnosti, brez godrnjanja potegnejo delovni čas, če je treba.

Iz dobčka smo razdelili lani samo nekaj več kot polovico plače. Premijam smo se odpovedali. Nove prostore smo nekako dobili v stavbi, kjer so bili včasih Kastelčevi hlevi. Čeprav se niso popolnoma urejeni, jih delno že uporabljamo, ker nas priganjajo naročila.

Težko vprašanje bodo kvalificirani kadri. Počasi prehajamo iz obrtniškega na tovarniško delo. Denar se mora obracati, doslej smo imeli slabe pogoje za to in smo morali uporabljati namenske kredite. Letos bomo sprejeli še vsaj deset novih ljudi in upamo, da bomo postali pravo proizvodno podjetje. No, pa pojedva pogledat še naše nove prostore.«

Odšla sva po kandijski strmin navzdol in zavila proti blokom na Znančevih njivah. Na levi strani, v nekdanjih Kastelčevih hlevih, je tovariš Soln odklenil lepa dvojna hrastova vrata. Vstopila sva.

Velik prostor, v njem nova stružnica in navpični vrtalni stroj. Ta se niso ustvarjali na oknih se še pozna belež. Kljub temu stoji pri stružnici delavec in dela. Vstopiva v še večjo sobo, ki je prazna. V zadnji steni so trojna vrata, srednja v

umivalnico, leva v moško kopalnico in stranišče, desna v žensko kopalnico in stranišče. Električni grelci za vodo že visijo po zidu. Ko se malo ozrem, vprašam:

»Kakšne peči pa so to?«

»Kupili smo peči, ki jih kurimo z žaganjem. So mnogo cenejše od drugih, razen tega pa se pri kurjavi mnogo prihrani, saj dobimo žaganje v poljetni dobi skoro zastonj. Grejejo pa celo bolj kot vsaka druga peč.«

Hodiva po novih prostorih, tovariš Soln pa razlaga, kje bo stal ta ali oni stroj, kje bodo delali spajkala, kje brzkohalnice itd. Vse je premišljeno, da

delo čim bolj gladko steklo. Kakor da že brnijo stroji, se mi zazdi. Ropot se meša z glasovni delavcev, dvajset, trideset jih je. Izdelki hite iz rok v roke. Svetla dvorana, nov kruh za nove ljudi. Svetla dvorana, ki je zrasla s pridnim delom in tako, da se je mali kolektiv, ki je pred dobrim letom pričel brez vsega, v letu dni obstoja marsičemu odpovedal. Ta misel me spremlja, ko se vracam in hitim v kandijsko strmino mimo majhne delavnice, kjer se je rodila novomeška ELA, mimo majhne delavnice, ki bo kmalu samo še spomin.

Vlado Lamut: DE LO (1949)

Bilo je pred 14 leti, ko je Žužemberk v kitilni vojni stokrat menjal gospodarja. Bil je šestdesetkrat bombardiran, ob svobodo je bilo 60 odstotkov vseh poslopj učenih, na pokopališču počiva 600 padlih borcev. Najmanj 500 pa so jih svoji še med vojno in po vojni odpeljali na domača pokopališča. Žužemberk je kraj, kjer je bila v krvavih bojih strta moč slovenske reakcije. Krvava borba ni divjala samo proti okupatorju, ampak proti vsem tistim, ki so okupatorja iz sibirskih razrednih bovi prijavljali so zagrehi v Žužemberku in okolici več hudih strelkov, kakršnih ne pomeni slovenska zgodovina, klasi so, strahotno in zverinsko mučili žrtev, rezili ude in ubijali 6-letne otroke. Zverinsko je bil poklan 8-članski borbeni aktiv SKOJ.

Nad Žužemberkom se je v rahlem svitu prebujalo mlado aprilsko pomladansko jutro. Prosimje megle so raztrgano veslale po krivenčastih robovih doline Krke in se umikale sončnim žarkom, ki so trosili zlate pramene iz Ajdovskih vinogradov. V krošnjah komaj ozelenelih bukev se je oglašala kukavica, njeno kukanje pa je v daljavi motil rezek strel, ki se je izgubljal v listi gori in dobrihskih gmajnah. Vsa dolina se je kopala v sončnih žarkih, ki so božali rosono listje, zelenje in cvetje. Iz smeri Sela-Sumberk, Dobrič, Trebnje in Mirne peči so zdej pa zdej siknili zategi mitraljezki laježi in se pomikali vedno bliže Žužemberku. Kurirski pota in steze so nenadoma oživele. S puškami in rokah so se umikale maloštevilne patrulje. Na potnih obrazih jim je ležala skrb. Terenci so prihajali z nahrbtniki in novico, da se močene kolone Nemcev in domobrancede pomikajo proti Žužemberku.

z Balkana. S tanki so se pognali proti najvažnejši oporni točki osvobodjenega ozemlja — Žužemberku, kamor so prišli 23. aprila 1944. Sovražnik je zavzel takoj položaje pri farni cerkvi v Zafari in cerkvi na Cvibljcu. Mrzlično so se pričeli ukopavati in utrjevati, ker so pričakovali

napad z desnega brega Krke. Da bi imel sovražnik zavarovan hrbet in nemoten oskrbovanje, se je utrdil tudi v Mirni peči, Trebnjem in Dobriču; sistem obrambe so utrdili tudi v Mirni, Sent. Lovrencu in Dobravi. Sovražnik se je dobro zavedal, da pri zasedbi ne bo imel nikakega odpora, ker so sile VII. korpusa napadle na sektorju Ribnica-Ljubljana, uničile domobranski postojanko na igu, zavedle uspešne akcije okoli P. Jave Gorice in Ribnice, kjer so uničile 6 tankov in zaplenile velike količine orožja in municije. Glavni štab in štab VII. korpusa je sklenil, da je potrebno napasti Žužemberk in ga osvoboditi za vsako ceno. Izdal je povelje svojim enotam, da

ŽUŽEMBERK -

napad z desnega brega Krke. Da bi imel sovražnik zavarovan hrbet in nemoten oskrbovanje, se je utrdil tudi v Mirni peči, Trebnjem in Dobriču; sistem obrambe so utrdili tudi v Mirni, Sent. Lovrencu in Dobravi. Sovražnik se je dobro zavedal, da pri zasedbi ne bo imel nikakega odpora, ker so sile VII. korpusa napadle na sektorju Ribnica-Ljubljana, uničile domobranski postojanko na igu, zavedle uspešne akcije okoli P. Jave Gorice in Ribnice, kjer so uničile 6 tankov in zaplenile velike količine orožja in municije. Glavni štab in štab VII. korpusa je sklenil, da je potrebno napasti Žužemberk in ga osvoboditi za vsako ceno. Izdal je povelje svojim enotam, da

nič in vdrla v vas. Iz obeh postojank so se Nemci in domobranci umaknili v Trebnje. V borbah za Dobravo je bilo zanimivo srečanje komandirja Cankarjeve brigade z nemškimi kapitanom, močnim in rejenim Fricem, ko je navallil nanj. Dolgo sta se ravnala na življenje in smrt. To je videl mitraljezec iz komandirjeve čete. Kaj storiti? Bal se je spustiti rafal, da ne bi ranil svojega komandirja. Odložil mitraljez, potegne bodalo in zabode zamašenega Frica. Mrtvemu je odvezl brzozastrelko in revolver v spomin na preminanega sovražnika. Na drugem koncu vaši Dobrava so se razvijali ostri boji in partizanskemu mitraljezcu je ročna bomba odrgala roko, toda junak ni

Naj živi bratsko sodelovanje vseh miroljubnih narodov sveta!

HMELJ V BELI KRAJINI Alojz Gruden pripoveduje

Na gmajnah pri Crnomlju je lani v jeseni zabrel traktor z rigorolnim priključkom. Potem ko je bilo 5 ha zemljišča, ki je vzeto v zakup, zrigolano 40-50 cm globoko, so nadaljevali z ostalimi pripravljalnimi deli za hmeljev nasad. Prišli so voziti kostanjeve in hrastove drogeve, jih zakopavali v zemljo in poskrbeli za ostalo.

Ko sem 22. aprila letos prišel na gmajne, sem začuden obstal. Na levo in desno stran ceste me je iznenadil prvi gozd v vrsto postavljenih brozovanih drogov. Inženir agronom Matija Golob, ki je z dvema fantoma ob napeti vrvti zabijal kolčke, ob katerih bodo sadili hmelj, je rad ustregel moji radovednosti.

»Ugotovili smo, da je belokranjsko podnebje skoraj ugodnejše za hmelj kot v Savinjski dolini. Tukaj je topleje, razen tega je pa tudi več padavin. Poskusni nasad

na Vinici je dobro uspel, no — in zdaj smo pričeli tukaj. V Beli krajini nameravamo graditi tudi sušilnico za hmelj; stala bo približno 9 milijonov dinarjev.

Verjetno so vas tile drogov začudili, posebno še, če ste že kdaj videli hmeljevke. Odložili smo se zanje, ker so cenejši. Res je, da so stroški drogov prvo leto neprimerno večji — za 1 hektar površine milijon in sto tisoč dinarjev —, vendar je pa potem trideset let mir. Vsak drog preživi dve generaciji hmelja. Razen tega pa omogoča nasad te vrste strojno obdelavo s traktorjem. Razdalja med vrstami je meter in pol, traktor je širok 110 cm, tako da je na vsako stran še 20 cm prostora. Na te drogeve bomo opeli »streho« iz 6 milimetrske žice, ki je ob robovih nasada pripeta na žična sidra. To je 9 milimetrska pocinkana žica, ovita okoli 1,5 m dolgega kosa droga, zakopanega 1,40 m globoko. Iz žične »streh« bomo nato opeli milimeter debelo žico na vsakega od teh kolčkov, ki jih zdaj zabijamo, ob njih pa zasadili sadike. Hmelj se bo ob žici opletal navzgor. Ko letina dozori, z manjšim potegom milimetrsko navpično žico utrgamo, hmelj, ki pada na tla, pa obereмо. Bodoči stroški bodo torej samo obdelava, milimetrska žica, po kateri se hmelj vzpenja, ter zaščitno škropljenje. Hmelj je podvržen peronos-

pore, razen tega pa ga napada tudi rdeči pajek, tako da ga je treba na leto 8 do 9 krat zaščitno škropiti.

Hmelj ima v Beli krajini lepe možnosti. Letos v jeseni bomo s kmeti na osnovi pogodbenega sodelovanja pripr-

lave niso ravno majhni, se z ozirom na visoko ceno pridelovalje kljub temu bogato izplača.

Ze v pričetku razgovora z inž. Golobom je prišel tudi njegov kolega inž. Rado Dvoršak, s katerim pripravljata

Pred prvomajskimi prazniki smo obiskali kostanjevski mizarja ALOJZA GRUDNA, ki korači že tja proti sedemdesetimi in ima za seboj zelo bogato življenje delavca; prepotoval je številna mesta, se v njih učil in delal ter si slednjim uredil svojo delavnico v Kostanjevici na Krki, kjer skozi štiri desetletja vzorno dela.

Alojz Gruden je Dolenjec, doma iz Grmul pri Skočjanu. Učil se je pri nekdanjem kostanjevškem mojstru Maroltu, na kar je šel v Libnico pri nemškem Gradcu, potem v Maribor, Gra-

dec, Innsbruck, Trst, Gorico, bil vmes tudi v Šoštanj in se slednjič ustavel spet v Kostanjevici. Povsod to bil v mizarjskih delavnicah, mnogo skusil in mnogo videl ter tako postal prizan mojster, ki je imel posebno veselje z antičnimi predmeti.

»Kako ste kot delavec praznovali Prvi maj?«

»Veste, prej je bilo prepovedano praznovati Prvi maj. Spominjam se se; da smo ga delavci kljub temu praznovali. Še celo mojstri so bili med njimi. Med tiskimi je bil oni v Šoštanju. Najbolj pa smo ga praznovali v Gradcu. Tam je bilo socialno in pa katoliško društvo. Jaz sem bil pri socialnemu in smo se vsako leto spomnili tega dne. Največkrat smo šli ven v naravo. Le-te delavce najbolj pogreša. Pomislite samo na rudarje, ti so po cele dneve v rovinah; dostikrat se je dogajalo, da dneva sploh videli niso. Iz Šoštanja smo šli nekoč na Uršljo goro, tam smo skuhali golaž, vriskali in prepevali ob kresu, ki smo ga zakurili. Moram reči, da imam tiste dneve v prav lepem spominu. Morda so mi bili še zato toliko lepi, ker sem bil mlad.«

»Ali ste imeli kak učencev?«

»V Kostanjevici sem jih imel šestnajst in če jih zdaj pogledam, moram reči, da so kar dobri delavci. Štirje so v zadnji vojni umrli; dva sta padla v partizanih, dva pa sta umrla v internaciji. Žive pa poznate: dva Jenškova, dva Košaka, Bizjak...«

Tako je potekal najin prvomajski pogovor, pogovor z delavcem, ki je bil vreden vse življenje vestno in trdo delati in ki še danes, kljub letom velja za vzornega mojstra, za katerega je značilno, da vsako delo opravi z veliko ljubeznijo in vnemo. Od tistih časov, ko je gradil kot škofski delavec obišče Zdraviljskega doma v Rogški Slatini ali pa črnaško šolo pa do tistega časa, ko je mož in dan delal okvirje za galerijo v Kostanjevici, je poteklo sicer pol stoletja, vendar je Alojz Gruden ostala ista ljubezen do dela, ostal je prav tako zvest svojem poklicu, kakor takrat, ko je namerjal svoje prve korake v široki svet.

Rdeči mak

Čudno se mi zdi, da se o taborišču Renici tako malo piše, saj je tam nad 5000 moških vseh stanov, starosti in narodnosti preživljalo težke dneve.

To taborišče so zgradili fašisti šele oktobra 1942, ker so bila druga taborišča že pretesna. V Renici so nato strpali interniranca iz Gonarsa, Trevisa, Padova itd., po osemnajst v en šotor. Tam smo ždeli in bujili v negotovo prihodnost in nismo vedeli, kaj se godi doma s svojci in tudi ne, kdaj se bo to ne vzdržno stanje nehato. To nam je ubijalo duha in telo. Ljudje so bili napol blazni od lakote in živčnega napora, kateremu je bil izpostavljen skoraj vsak v taborišču. Vendar smo nekako le prestali hudo zimo 1942-1943, prišla je pomlad in z njo upanje na rešitev. To zimo smo ustanovili tudi odbor OF, seveda zelo tajno, ker je bilo nešteto ovaduhov in hlapcev fašizma na prežl.

Narava se je oživela in pogladila so cvetlice in zelenje. Ker je bilo naše taborišče ob robu polja, je zrasel tu in tam rdeči mak.

Prvi maj! Na ta dan se je nekaj mož in fantov okrasilo z rdečim makom tako, da si je vsak po en cvet vtaknil v gumbcino na suknjici. S tem so hoteli počastiti Prvi maj in spomniti nanj tudi ostale sotrpine.

Ne vem točno, ali je kdo fašiste opozoril, ali so sami opazili, spominjam se te, da so vojaki kar pobesneli in da so trgali ljudem mak iz gumbcine in jih pretepali. Takoj nato so morali taboriščni delavci populiti vse mak ob žični ograji in v bližini taborišča. Spominjam se tudi starega Poljanca iz Oslice pri Štiteni, ki je rekel: »Preklete jih bode v oči rdeča barva — znak komunizma; res, strah ima velike oči.«

Ta dogodek nas je še bolj utrdil in tihi boj v našem taborišču je bil za vsakega zavrednega človeka zelo pomembna.

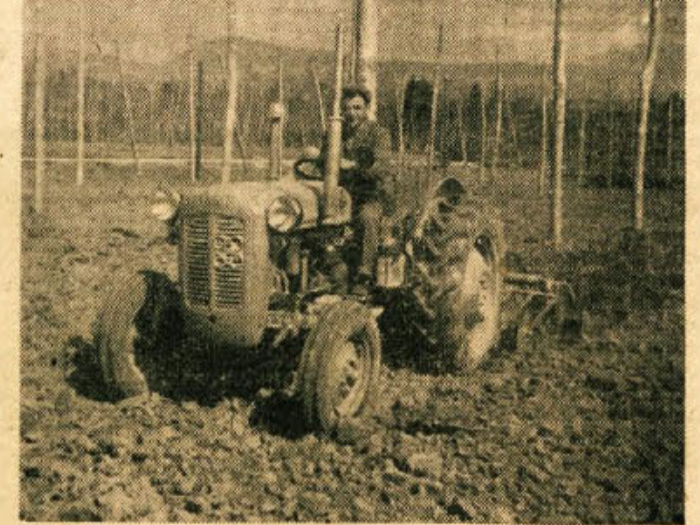
Bridki spomini na preteklost naj nas vedno opominjajo, da se moramo zavarovati proti vsakomur, ki bi nam hotel gospodariti.

Janez Crnagaj

»Najstarejši del gradu je ta stolp v sredini. Zgrajen je bil najbrž leta 1140. Zgradili so ga neki premožni ljudje iz Gradca, zato ga ljudje tudi tako imenujejo. Na vrhu se vidijo še stolpci, s katerih so metali na sovražnike puščice in smolo. Ko se je Rudež leta 1810 ali 1812 tu naselil, je zgradil most preko »Cvingerje« in sezidal stolpno uro, na kateri stoji še danes križ oglejske patriarhije. V »Cvingerju« so imeli volkove in pse, da so branili dostop na grad.«

Potem me je z žarečim obrazom peljal v kapelo, ki ima poslikana vrata, s katerih zrejo mrki obrazi uskokov. »Veš, mi zivito pripoveduje, hoteli so oropati grad, in ko so poklicali domačina Rangusa, naj jim kaže pot, jih je zapeljal v zidanico, jih opil in zaprl. Potem je sam poslikal vrata. Renesansne freske so med vojno propadle. Značilno je, da niso bile religiozne.«

Velika zanimivost tega gradu je tudi Trdinov soba. Na

Takole erje plug zemlje v novem zemljišču pri Crnomlju

stih 20 hektarov hmeljevih nasadov, od tega 5 ha v Crnomlju, 5 ha v Dragatušu, 5 ha v Metliki in 5 ha v Gradcu.

Donos prvoga leta je 250 kg na hektar, drugo leto 1000 kg in tretje leto, ko hmelj doseže polno rodnost, 1700 kg na ha. Kilogram hmelja velja 520 din. Čeprav stroški obde-

prvi hmeljev nasad. Oba sta agronoma pri poslovni zvezi v Crnomlju.

Povedala sta, da pridejo popoldne dekleta, ki bodo sadila hmelj. Nisem ju več motil, saj ju je čakala še kopica opravkov. Zdaj so prve sadike bodočega belokranjskega »zelenega zlata« že v zemlji.

Pozdrav domačim

Iz vseh krajev in enot Jugoslovske armade smo prejel več pism dolenskih fantov, v katerih prosijo, naj staršem, bratom, sestram in vsem znancem sporočimo njih tople pozdrave z iskrenimi čestitkami za 1. maj.

Oglašajo se in pozdravljajo: Ivan Debevc, Milan Pergar, Ludvik Medič, vojak V. p. 7330, Zemun; Hrovat Martin iz Sombora, Janez Turk, Jurij Komljanovič, Matija Fabjan in Franc Vegič, Tone Gasparac, Janez Marolt, Mirko Trebušar, Ivan Rožič, Ivan Bolha, Tone Skala, Emanuel Germovšek, Tone Krušič, Jože Štukelj in Alojz Rauh, vojaki z Reke; Janez Livk, Alojz Zagar, Stane Uršič, vojak iz Bačke; Vinko Smrke, vojak iz Bihača in Hren Alojz iz Niša.

Srečala sta se 2 svetova

»Najstarejši del gradu je ta stolp v sredini. Zgrajen je bil najbrž leta 1140. Zgradili so ga neki premožni ljudje iz Gradca, zato ga ljudje tudi tako imenujejo. Na vrhu se vidijo še stolpci, s katerih so metali na sovražnike puščice in smolo. Ko se je Rudež leta 1810 ali 1812 tu naselil, je zgradil most preko »Cvingerje« in sezidal stolpno uro, na kateri stoji še danes križ oglejske patriarhije. V »Cvingerju« so imeli volkove in pse, da so branili dostop na grad.«

Potem me je z žarečim obrazom peljal v kapelo, ki ima poslikana vrata, s katerih zrejo mrki obrazi uskokov. »Veš, mi zivito pripoveduje, hoteli so oropati grad, in ko so poklicali domačina Rangusa, naj jim kaže pot, jih je zapeljal v zidanico, jih opil in zaprl. Potem je sam poslikal vrata. Renesansne freske so med vojno propadle. Značilno je, da niso bile religiozne.«

Velika zanimivost tega gradu je tudi Trdinov soba. Na

»Najstarejši del gradu je ta stolp v sredini. Zgrajen je bil najbrž leta 1140. Zgradili so ga neki premožni ljudje iz Gradca, zato ga ljudje tudi tako imenujejo. Na vrhu se vidijo še stolpci, s katerih so metali na sovražnike puščice in smolo. Ko se je Rudež leta 1810 ali 1812 tu naselil, je zgradil most preko »Cvingerje« in sezidal stolpno uro, na kateri stoji še danes križ oglejske patriarhije. V »Cvingerju« so imeli volkove in pse, da so branili dostop na grad.«

Potem me je z žarečim obrazom peljal v kapelo, ki ima poslikana vrata, s katerih zrejo mrki obrazi uskokov. »Veš, mi zivito pripoveduje, hoteli so oropati grad, in ko so poklicali domačina Rangusa, naj jim kaže pot, jih je zapeljal v zidanico, jih opil in zaprl. Potem je sam poslikal vrata. Renesansne freske so med vojno propadle. Značilno je, da niso bile religiozne.«

Velika zanimivost tega gradu je tudi Trdinov soba. Na

»Najstarejši del gradu je ta stolp v sredini. Zgrajen je bil najbrž leta 1140. Zgradili so ga neki premožni ljudje iz Gradca, zato ga ljudje tudi tako imenujejo. Na vrhu se vidijo še stolpci, s katerih so metali na sovražnike puščice in smolo. Ko se je Rudež leta 1810 ali 1812 tu naselil, je zgradil most preko »Cvingerje« in sezidal stolpno uro, na kateri stoji še danes križ oglejske patriarhije. V »Cvingerju« so imeli volkove in pse, da so branili dostop na grad.«

Potem me je z žarečim obrazom peljal v kapelo, ki ima poslikana vrata, s katerih zrejo mrki obrazi uskokov. »Veš, mi zivito pripoveduje, hoteli so oropati grad, in ko so poklicali domačina Rangusa, naj jim kaže pot, jih je zapeljal v zidanico, jih opil in zaprl. Potem je sam poslikal vrata. Renesansne freske so med vojno propadle. Značilno je, da niso bile religiozne.«

Velika zanimivost tega gradu je tudi Trdinov soba. Na

»Najstarejši del gradu je ta stolp v sredini. Zgrajen je bil najbrž leta 1140. Zgradili so ga neki premožni ljudje iz Gradca, zato ga ljudje tudi tako imenujejo. Na vrhu se vidijo še stolpci, s katerih so metali na sovražnike puščice in smolo. Ko se je Rudež leta 1810 ali 1812 tu naselil, je zgradil most preko »Cvingerje« in sezidal stolpno uro, na kateri stoji še danes križ oglejske patriarhije. V »Cvingerju« so imeli volkove in pse, da so branili dostop na grad.«

Potem me je z žarečim obrazom peljal v kapelo, ki ima poslikana vrata, s katerih zrejo mrki obrazi uskokov. »Veš, mi zivito pripoveduje, hoteli so oropati grad, in ko so poklicali domačina Rangusa, naj jim kaže pot, jih je zapeljal v zidanico, jih opil in zaprl. Potem je sam poslikal vrata. Renesansne freske so med vojno propadle. Značilno je, da niso bile religiozne.«

Velika zanimivost tega gradu je tudi Trdinov soba. Na

»Najstarejši del gradu je ta stolp v sredini. Zgrajen je bil najbrž leta 1140. Zgradili so ga neki premožni ljudje iz Gradca, zato ga ljudje tudi tako imenujejo. Na vrhu se vidijo še stolpci, s katerih so metali na sovražnike puščice in smolo. Ko se je Rudež leta 1810 ali 1812 tu naselil, je zgradil most preko »Cvingerje« in sezidal stolpno uro, na kateri stoji še danes križ oglejske patriarhije. V »Cvingerju« so imeli volkove in pse, da so branili dostop na grad.«

Potem me je z žarečim obrazom peljal v kapelo, ki ima poslikana vrata, s katerih zrejo mrki obrazi uskokov. »Veš, mi zivito pripoveduje, hoteli so oropati grad, in ko so poklicali domačina Rangusa, naj jim kaže pot, jih je zapeljal v zidanico, jih opil in zaprl. Potem je sam poslikal vrata. Renesansne freske so med vojno propadle. Značilno je, da niso bile religiozne.«

Velika zanimivost tega gradu je tudi Trdinov soba. Na

»Najstarejši del gradu je ta stolp v sredini. Zgrajen je bil najbrž leta 1140. Zgradili so ga neki premožni ljudje iz Gradca, zato ga ljudje tudi tako imenujejo. Na vrhu se vidijo še stolpci, s katerih so metali na sovražnike puščice in smolo. Ko se je Rudež leta 1810 ali 1812 tu naselil, je zgradil most preko »Cvingerje« in sezidal stolpno uro, na kateri stoji še danes križ oglejske patriarhije. V »Cvingerju« so imeli volkove in pse, da so branili dostop na grad.«

Potem me je z žarečim obrazom peljal v kapelo, ki ima poslikana vrata, s katerih zrejo mrki obrazi uskokov. »Veš, mi zivito pripoveduje, hoteli so oropati grad, in ko so poklicali domačina Rangusa, naj jim kaže pot, jih je zapeljal v zidanico, jih opil in zaprl. Potem je sam poslikal vrata. Renesansne freske so med vojno propadle. Značilno je, da niso bile religiozne.«

Velika zanimivost tega gradu je tudi Trdinov soba. Na

»Najstarejši del gradu je ta stolp v sredini. Zgrajen je bil najbrž leta 1140. Zgradili so ga neki premožni ljudje iz Gradca, zato ga ljudje tudi tako imenujejo. Na vrhu se vidijo še stolpci, s katerih so metali na sovražnike puščice in smolo. Ko se je Rudež leta 1810 ali 1812 tu naselil, je zgradil most preko »Cvingerje« in sezidal stolpno uro, na kateri stoji še danes križ oglejske patriarhije. V »Cvingerju« so imeli volkove in pse, da so branili dostop na grad.«

Potem me je z žarečim obrazom peljal v kapelo, ki ima poslikana vrata, s katerih zrejo mrki obrazi uskokov. »Veš, mi zivito pripoveduje, hoteli so oropati grad, in ko so poklicali domačina Rangusa, naj jim kaže pot, jih je zapeljal v zidanico, jih opil in zaprl. Potem je sam poslikal vrata. Renesansne freske so med vojno propadle. Značilno je, da niso bile religiozne.«

Velika zanimivost tega gradu je tudi Trdinov soba. Na

Dolenjski fantje pozdravljajo

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

SPOMENIK HEROIZMA, BORBENOSTI IN VISOKE VOJAŠKE USPOSABLJENOSTI SLOVENSkih UDARNIH BRIGAD

strojne in prasketanju ročnih granat partizanskih bombašev. Na trgu in pobočju postojank Zafara in Cvilbju so divjale borbe prsa v prsa, korak za korakom in sipale mitralješko točo, posejane z ročnimi bombami. Juriji so se menjavali vsak trenutek, položaji so prehajali ob strahotnem prasketanju iz rok v roke. Trg in okolica sta bila zavita v oblake dima in žveplenega smrada. Artillerija je sejala granae na postojanko z Zafari in Cvilbju. V jutranjih urah je prišel sovražnik z operacijami iz zraka. 12 bombnikov je obsipavalo partizansko položaje, pa tudi tanki so stopili v akcijo. Toda partizanska artillerija je neumljeno rušila sovražnikove utrdbe in v treh in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

»Pošljamo iskrene pozdrave vsem mladincem in mladinkam, ki gradijo avto cesto, vsem bralcem našega priljubljene Dolenjskega lista, svojim sorodnikom in mladini domači vasi ter jim želimo uspešno srečo, dobro letino in prijetno praznovanje 1. maja, nam pišejo naši fantje, bralci domačega lista:»

Alojz Tomanič, Ivan Janko, ki služita rok na madžarski meji; Slavko Gregorčič, Tone Malnarč, Jože Redek, Jože Nemanič, Gabriel Popovič in

Da je bilo vsaj za sol in tobak, pa so ljudje radi potrpeeli vse, tudi krivice, in upali, da bo nekoč bolje. Na sliki: skupina rudarjev v Kanjarici; tik pred zadnjo vojno

Zahvala prvim brigadam

Priljubljen delo za nastanitev in preskrbo mladinskih delovnih brigad na avto cesti Ljubljana - Zagreb, ki so pričela v začetku marca, so bila zadovoljivo končana 1. aprila. Kljub kratkemu roku, zelo težkemu terenu in stalnim vremenskim neprivetom so delovni kolektivi podjetij in posamezniki iz vse Slovenije, ki so sodelovali v postavitvi mladinskih naselij in drugih pripravah, razumeli namen te akcije in pokazali svojo zavest s tem, da so pravočasno izvršili svojo nalogo. Vsem tem so investicijska grupa za izgradnjo avto ceste Ljubljana - Zagreb iskreno zahvaljuje, smatra pa za svojo dolžnost, da se še posebej zahvali kolektivom lesno konstrukcijskega podjetja

»Isar« v Ljubljani, splošnega gradbenega podjetja »Pionir« v Novem mestu, Tehnične sekcije - Uprave za ceste LRS v Novem mestu in Zelenarne je senice za izredno pozitivnost in vojnjo za pravočasno izpolnitev postavljene naloge.

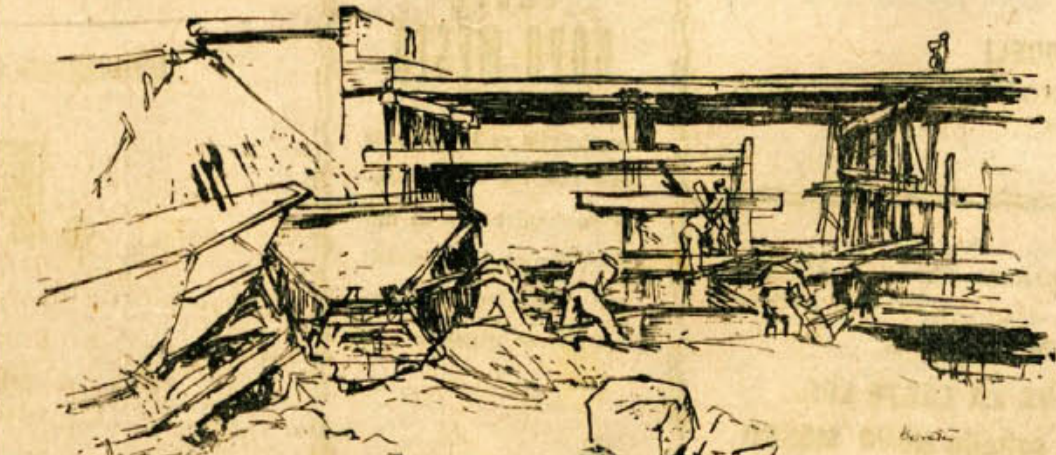
Prepričani smo, da bodo tudi kolektivni gradbeni podjetji, ki sodelujejo pri sami izgradnji objektov in ceste, pokazali enako zavest, kakor kolektiv, ki sodeloval v pripravljanih delih in da bodo svoje delo izvršili kljub močnim težavam v postavljenem roku ter z vsako kvaliteto.

INVESTICIJSKA GRUPA ZA IZGRADNJO AVTO CESTE LJUBLJANA - ZAGREB

»Isar« v Ljubljani, splošnega gradbenega podjetja »Pionir« v Novem mestu, Tehnične sekcije - Uprave za ceste LRS v Novem mestu in Zelenarne je senice za izredno pozitivnost in vojnjo za pravočasno izpolnitev postavljene naloge.

Prepričani smo, da bodo tudi kolektivni gradbeni podjetji, ki sodelujejo pri sami izgradnji objektov in ceste, pokazali enako zavest, kakor kolektiv, ki sodeloval v pripravljanih delih in da bodo svoje delo izvršili kljub močnim težavam v postavljenem roku ter z vsako kvaliteto.

INVESTICIJSKA GRUPA ZA IZGRADNJO AVTO CESTE LJUBLJANA - ZAGREB

Bogdan Borčić; GRADNJA MOSTU PRI RAŠPOTOČJU (avgust 1947)

Srečanje po 25 letih Koncert opernih arij in pesmi v Domu JLA

Zelo skromno oblečen možakar razlega v čakalnici okrajnega sodišča: »Veste, jaz sem pošten in nočem nikomur delati krivice. Kar je res, je res. Jaz ljubim svoje otroke in ženo. Moj brat je bil prvoborec, jaz pa sem se tudi boril...«

Besedni hudournik zgovorne ga možičja ustavi kile iz razpravne dvorane: »Priča P vstopite! Potem tista splošna vprašanja:

»Kako se pišete, koliko ste stari, kaj ste po poklicu? Priča je dolžna govoriti le čisto resnico. Krivo pričevanje je kaznivo in se kaznuje s...«

»Vem, tovariš sodnik, kolikor staremu orožniku mi je dobro zrano, da se mora govoriti resnico. Jaz se zavedam tega. Da prav tako-le je bilo. Ravno je pred letom se tega nisem dobro spominjal, sedaj pa se spominjam, da res je bilo tako in nič drugače. Ne želim nikomur delati krivice, a bilo je tako.«

Vražji spomin, resnični ali dovedni, me vleče nekam da leč nazaj. Nazaj v dogodke, ki mi bodo ostali v spominu najbrž vse do smrti. Pa ne samo meni, mnogim. Za ta profil obraza, ošiljeni nos in podoben, rekel bi lokave oči. Kje nekje sem jih že videl. Ime mi zveni tako neprijetno znano.

»Sem bivši orožnik...«

»Pa ne morda, eden tistih?«

»Ne morem se vzdržati. Med odmorom stopim k njemu in mu zastavim nekaj vprašanj:«

»Pravite, da ste bil, orofnik? Pe ste morda kdaj službovali v Beli krajini?«

»Sem. Najprej v K...«

»Ste bili morda travez tisti-krat 1935...?«

»Seveda, bil sem zdravnik. Ko smo v Dragatušu 8. maj 1935 streljali na puntarje! Tako smo jih razpodeli, da je bilo veseljje.«

»Vi ste tudi streljali?«

»Streljal, kajpada! Za mene je povelje vedno izvršljivo! Pa kaj mislite, da sem se bal? K men gre nekdo s kolom in kamnom. Ja, imam puško, pa bi se streljal. Bi, pa če bi bil moj brat!«

Ob krajevnem prazniku Dragatuša

»Taktar je bil en človek ubit tu več ranjenih, veste to?«

»Vem, kaj pa so iskali tam zakaj se niso pokorili ob nisti.«

To srečanje sem doživel decembra 1957. Pred oči so mi stopili dogodki, ki so se odvijali dobrih 22 let prej — 5. in 6. maja 1935 v Dragatušu, v Beli krajini. Petega maja 1935 so bile v stari Jugoslaviji volitve, svede javne. Oblastniki v Beogradu so hoteli za vsako ceno dobiti čimveč glasov, kajti v tem mestu so se težko dobivali nosojila, s katerimi so si polnili žepke razni Jevtiči, Stojadmovi... in drugi. Pravim za vsako ceno tudi za ceno največjega nasilja in goljufij so hoteli dobiti večino za državno listo.

Marsikje v Beli krajini pa je tudi s takimi sredstvi našo dobili. Posebno ne v Dragatušu. Zatekli so se k navadni prevari. Niso priznali glasov, oddanih za opozicijsko listo. Skupina mož je v Dragatušu odločno zahtevala, da se priznajo in da se goljufija prepreči. Namesto, da b

so upoštevali, so orožnik aretirali 7 moških, ki so se najbolj odločno uprli teptanju pravic.

To je množice še bolj razburilo. Od vseh strani so se pričeli sgrinjati ljudje, oboroženi s kili, kamenjem, z lovskimi puškami in drugim in zahtevali izpustitev aretiranih. Kot ob turških napadih, je šel glas od vas do vas, kaj se dogaja v Dragatušu. Od vseh strani so se usmerili »puntarji« tja. Orožnikom v Dragatušu in vladnemu komisarju, ki se je zatekel k njim, je že trda predla. Po Dragatušu je hrumelo. Kmalu je prišla obleganim orožnikom pomoč iz Crne mlja in Novega mesta. Nad 40 puščikov je z nabitimi puškami in nasajenimi bajoneti nastopilo proti množici. Padli so streli in pod njimi je omahnil smrtno zatek kmet Miha Gorše iz se pri Dragatušu. Množica pa se navzlic temu ni razšla, ampak je dosegla izpustitev aretiranih.

Mimo tega pa so si Dragatuščani zapomnili še en pe, maj. Prav na ta dan 1944 so vsi raz-

dejali sovražna bombnik. Spet je bila ubita ena oseba, več pa ranjenih, polovica vasi pa zavrpana z zemljo.

Dragatuščan; so si po 25. maj izbrali za svoj praznik. Letos ga bodo praznovali četrtič, na kar se že delj časa skrbno pripravljajo.

In ko se letos ob krajevnem orožniku Dragatuša in okolice spominjam dogodkov, ki so dali temelj temu prazniku, ne morem mimo srečanja v čakalnici okrajnega sodišča v decembru 1957. Z mojim in mnogih drugih grenkim spominom na nasilje vladajoče rlike v stari Jugoslaviji, mi ne gre skupa; ponos tistih posameznikov, ki so verno izvrševali ukaze diktature in z vneto preganjaljo nacile naprednih idej, če je bilo reba tudi z orožjem. Tega ne morem verjeti še zato ne, ker je to taktar minilo že 23 let in se je tem obdobju toliko spremenilo da tega ni mogoče pojasniti z enostavnimi: »Taktar je bil tako, danes pa je drugače.«

Peter Romanič

Linhartov Matiček na viniškem odru

Preteklo nedeljo so člani KUD Oton Zupancič na Vinici igrali Linhartovega Matička. Igra je režirala tov. Fanika Sustersič, ki zasluži posebno pohvalo, ker se je lotila tako zahtevnega dela. Kljub številnim dramatskim in scenskim težavam je igra lepo uspela.

Dostojanstveno in ljubosumno baronico Rozalko je psihološko dokaj dobro interpretirala režiserka sama. Prikupno, živahno Nežko pa je temperamentno, čeprav nekoliko plašno upodobila Pust Pavia. Prepričljiv je bil v vlogi razumnega in prebrisanega Matička Zalec Matija, ki je z živahno igro osvojil občinstvo. Müller Julij v vlogi barona Naletela je s svojim humorjem in pokazal sposobnosti spretnega igralca.

Od ostalih je še dokaj dobro podal lik starega Zuška Trem-

pus Ruđi. Lik advokata Zmešnjave pa je ostal neizdelan, ker igralec ni bil kos psihološkim zahtevam in temperamentu junaka, ki ga je podajal. Fortun Peter v vlogi pisarja Budale je bil malo preplah, sicer pa psihološko dovolj izrazil. Tudi Mihele Mirko v vlogi zaljubljenega študenta Tončka je bil prav prikupen.

Pogled nazaj na tisto, kar smo dosegli, nas navdaja s ponosom in močjo, pogled v prihodnost pa nam vliwa novo navdušenje in polet za nadaljnje napore. Naj živi Prvi maj, naš veliki praznik!

V manjših vlogah so nastopili še Jakopič Jože kot grajski vrtnar Gašper, Trempus Vlado kot kočijaž Jaka in Sutej Marica kot županova hči Jerica.

Vsi igralci so pokazali ubrano igro in se potrudili po svojih močeh. Posebej je treba pohvaliti Zalec Matijo v vlogi Matička, ki je podal res prepričljivo podobo prebrisanega grajskega služabnika.

Končno je treba pohvaliti tudi statiste, ki so s svojo navzočnostjo prispevali k uspehu igre, ravno tako tov. Kravosa A. in tov. Ložar Nežko, ki sta pripomogla, da je igra tudi pevsko uspela.

Zaradi simpatičnega sprejema igre bodo igralci Matička ponovili na domačem odru in gostovali z njim še v nekaterih bližnjih krajih. Z izkupičkom nameravajo opremiti in preurediti domači oder.

Stetan Vovk in Viktor Rudnan pri diferencialu v delavnici SGF Pionir

lepi Savinji in efektno Burlesko Josipa Jankovića. Vilma Bukovčeva je zapela arije iz Puccinijevih oper Tosca, Madame Butterfly, La Boheme ter narodno Gor čez izaro. Tudi tokrat smo jo občudovali kot pevko velikega formata. V visokih legah je njen glas naravnost zablestel v vsem sijaju.

Bogdana Stritarjeva, ki razpolaga z lepim, zvočnim in sočnim altom, je zapela arije iz Thomasove opere Mignon, iz Verdijevega Trubadurja, Habanero iz Bizetove opere Carmen ter dve narodni: Pojdem v rute in Tam, kjer teče bistra Zila.

Baritonist Franc Langus pa se je predstavil s samospetom Danila Bučarja Delavec, s slovensko narodno Ti si urce zamudila in z arijami Germana iz opere Traviata ter kavatino iz Rossinijeve opere Seviljski brivec. Kakor obe pevki je tudi on osvojil občinstvo, ki je vse tri soliste nagradila z burnim ploskanjem.

V celoti je bil ta koncert v Novem mestu gotovo najuspešnejši v tej sezoni. Spored je bil tudi vsebinsko zelo zanimiv. Takih koncertov si Novomeščani še želimo.

Vse pevске točke je spremljal združeni orkester, ki ga je dirigent Janković uspešno vodil in znal prilagoditi spremljavo vsaki ariji in pesmi. V teh orkestralnih točkah je dirigent, ki smo ga pri tem koncertu spoznali tudi kot nadarjenega skladatelja, znova pokazal vse svoje dirigentske sposobnosti in vrline. Samo zadnjo točko programa: kavatino iz Seviljskega brivca je na nekaterih mestih — po našem mnenju — premočno spremljal.

Za vseskozi uspehi koncert pa smo mu hvaležni in tudi občinstvo je kakor soliste tudi njega in orkester nagrajevalo od točke do točke z vedno burnejšim in zasluženim aplavzom.

J. M.

K delavs'em prazniku - 1. MAJU - čestitajo in želijo nadaljnjih uspehov pri skupnem delu za izgradnjo socializma:

„NOVOTEKS“
NOVO MESTO
in obrat METLIKA

VAM NUDI KVALITETNE TKANINE V MODNIH BARVAH ZA POMLADANSKA OBLACILA — OGLEDJTE SI NAŠE ZALOGE V TRGOVINI NA GLAVNEM TRGU!

Trgovsko podjetje
„ZELEZNINA“ NOVO MESTO
VAM NUDI V SVOJIH POSLOVALNICAH
ZELEZNINA
KRUPON
AVTODELI
PRVOVRSTNE V STROKO SPADAJOČE BLAGO
PO NIZKIH CENAH

ZA 1. MAJ POSILJAMO TOPLE POZDRAVE Z NAJBOLJSIMI ŽELJAMI VSEM SVOJIM CESTARJEM IN USLUZBENCEM
UPRAVA ZA CESTE LRS
Tehnična sekcija NOVO MESTO

ZA 1. MAJ 1958 želimo vsem delovnim ljudem novomeške občine mnogo uspehov na političnem, gospodarskem in kulturnoprosvetnem področju! Naj nam bodo doseganje delovne zmage kažipot v bodočnosti!

**OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
NOVO MESTO**

- Občinski komite ZKJ
- Občinski odbor ZB
- Občinski odbor ZROJ
- Občinski komite LMS
- Občinski odbor SZDL
- Občinski odbor ZVVI
- Občinski odbor RK

**„KOVINAR“
NOVO MESTO**

strojno in stavbno ključavničarstvo, kleparstvo, kovaštvo, popravilo tehtnic, mehanika in galanterija — se priporoča!

**OKRAJNA
UPRAVA ZA
CESTE
NOVO MESTO**

pozdravlja za 1. maj 1958 vse cestarje, cestne delavce, uslužbence in njihove svojce ter jim želi pri nadaljnjem delu kar največ uspehov!

TRGOVSKO PODJETJE
„PETROL“, Ljubljana
skladišče NOVO MESTO
ima stalno na zalogi vse vrste naftnih derivatov ter se svojim odjemalcem še nadalje priporoča

GRADBENO PODJETJE

„PIONIR“
NOVO MESTO

priporoča svoje usluge vsem investitorjem in sporoča, da opravlja vsa gradbena dela solidno, hitro in po zmernih cenah.

TRGOVSKO PODJETJE EN GROS

„ROG“
Novo mesto

SE PRIPOROČA CENJENIM ODJEMALCEM IN SPOROČA, DA IMA STALNO NA ZALOGI VELIKE KOLIČINE BLAGA PO NIZKIH CENAH

ZA PRVI MAJ — PRAZNIK DELA
POZDRAVLJAMO VSE ZAVAROVANCE, UPOKOJENCE IN NJIHOVE SVOJCE TER JIM ŽELIMO PRIJETNO PRAZNOVANJE

**OKRAJNI ZAVOD ZA SOCIALNO
ZAVAROVANJE
NOVO MESTO**

Tovarna keramičnih izdelkov
„KERAMIKA“
NOVO MESTO

Kot vedno, bomo tudi v bodoče skrbeli, da ustrezemo okusu in željam naših odjemalcev!

En dan z njimi

Mirenska mladina na večer pred Sedmim kongresom ZKJ

Ce bi bil pisatelj, ne bi napisal članka o njih, temveč bi jih izbral za junake novele.

En dan sem bil z njimi, dan in večer pred VII. kongresom ZKJ. V tovarni s Tonetom, Francetom, Ančko in Božom, z Marjanco na učiteljski, na sodišču s Slavko. Gledal sem ta nasmejana lica na delovnih mestih, v kolektivu, med mladimi proizvajalci, med sodelavci in strankami. Vrti fantje in dekleta.

Popoldnevi so jim prekratki, saj od prihoda vlaka do temne noči - pretejeje komaj štiri ure, zato jih srečate po mirenskih cestah tudi ob desetih ali enajstih zvečer, ko hitijo domov.

Dvajset minut po pisku tovarniške sirenice sem jih dobil na sestanku za prvomajsko proslavo. Nato so tekali od vrat do vrat, telefonirali na vse strani, iskali in prosili...

Pol ure po prihodu vlaka so vsi sedeli v fizikalnem domu, kjer je bil sestanek dramske sekcije. Ti ljudje so skromni, nad vse delavni, o sebi pa le malo govorijo.

Povprašam po težavah: »O, teh pa imamo dosti. Mladina na Mirni nima svojih prostorov, v Prosvetnem domu je namreč skladiščena moka, ni denarja, ah, vsega manjka...«

»Pa načrti?«
 »Marsikaj bi radi naredili, delamo... toda govoriti o tem je še prerano.«

Ni mi uspelo veliko izveči iz njih.

Dvignili so se in odšli. »Kam pa zdaj, saj je noč?« Lačen sem že bil, a pustiti jih nisem hotel. Ko sem se povzpel na vrh kamnoloma, je v cerkvenem stolpu dvakrat udarilo - pol osmih. »Se nekaj metrov,« me je tolažil spremljevalec, »oni so odhiti delci, delat grmado, kurili bomo kres, danes je predkongresni večer.«

Noč se še ni popolnoma vsedla, ko so podkurili in molče strmeli v hrube, če jih je kdo prehitel. Ani je povzela »vižo«, vsi pa so ji pomagali. Prepevali so partizanske pesmi, pisali kolona in vriskali. Vsa mirenska dolina je bila spokojna, le na Radovnici je odmeval vris mladih src.

Spustil sem se do potoka. Mira je bila že daleč za menoj, vendar je bilo še slišati pesem mirenskih fantov in deklet. Odhajal sem in mislil, da jim bom storil krivico, ker ne morem opisati vsega njihovega dela.

Kv.

Obisk v štabu MDB

Dopoldne 25. aprila so obiskali štab mladinskih delovnih brigad na Otočcu delegata Fronte narodne osvoboditve Alžira Benkeda Josef in Kavuja Grahim ter delegat Istaklala iz Maroka Mehedi Alauji. Vsi trije delegati se vračajo s VII. kongresa ZKJ.

Obiskali so mladinsko naselje »Boris Kidrič« v Kronovem in se živo zanimali za delo in uspehe brigadirjev.

Isti dan so brigadirje v Mokričah obiskali dr. Ivan Ribar, dr. Zlako Sremac in gen. polkovnik Miloje Milojevič. Brigadir mladinskega naselja v Mokričah, ki nosi ime po narodnem heroju Ivu Lolu Ribarju, sinu dr. Ivana Ribarja, so jih prisrčno sprejeli.

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

Redenski koledar

TEBENSKI KOLEDAR
 Sreda, 30. aprila - Katarina.
 Četrtek, 1. maja - Pražak d'ela.
 Petek, 2. maja - Zivana.
 Sobota, 3. maja - Aleksander.
 Nedelja, 4. maja - Florjan.
 Ponedeljek, 5. maja - Miran.
 Torek, 6. maja - Janez.
 Sreda, 7. maja - Stanko.

SONCE: vzhaja 1. maja ob 4.50 in zahaja ob 19.09. Dan je dolg 14 ur in 19 minut.

LUNA: 3. maja ob 13.22 polna luna.

MALI OGLASI

CENA MALIH OGLASOV: do 10 besed 180 din, vsaka nadaljnja beseda 12 din. Na oglase ki so pod šifro, oziroma v oglašnem oddelku uprave lista, pribitek 30 din.

OPOZORILO: Stranke, ki zahtevajo pisneno naslovo oglasov ali kakršnekoli informacije, naj priložijo za odgovor znamko ki so 25 din. V nasprotnem primeru ne bomo odgovarjali. Naslovni oglasov, ki so pod šifro, ne izdajamo. Za poslani denar v naslednjih dneh je odgovorjaven. Narodni Dolenjski lista menja pri vseh malih oglaših 50 odstotkov popusta (ne velja za podjetja in ustanove).

PROJAM POSEVSTVO v Gribljah: njiva, gozd, stajnik, Polzevde pri Brincu Antonu, Maribor - Sibenik, Bevdinjska 13.

PROJAM TRI VOZOVE, ELEKTROMOTOR in Diesel-motor, vse v dobri stanju. Prednost pri nakupu imajo državna podjetja.

Interesanti naj se zgledajo na naslov: Kmetijska zadruga Dvor pri Žužemberku.

SPREJMEM PRIDNO in posteno dekletje, vajeno vseh gospodinj- skih del, k štiričlanski družini v Ljubljani. Ponudbe pošljite Drobež Silvi, Carinarnica-Masarykova 17 - Ljubljana.

SPREJMEMO VEČ POVERLJIVI KROV, poslovnehi agentov za pridobivanje naročnikov na revijo in za nabiranje oglasov po podjetjih. Ponudbe pošljite na oglašni oddelk Dol. lista pod šifro: »Zažostniško podjetje v Žužemberku.«

jega mr. ph. ANDRIJANIO v Novem mestu, izrekamo vsem, ki so nam z besedo in sočutjem lajšali našo bol, ki so pokojnega počastili s cvetjem, in vsem, ob blizu in daleč, ki so v tolikem številu spremljali njegovo zadnjo pot, našo najiskrenejšo zahvalo.

Posebej se zahvaljujemo zdravniku Dr. Marjanu Polenšku in sestri Odliji Janežič za vso požrtvovalno skrb in lajšanje bolečin v njegovi težki bolezni in primariju Dr. Otonu Bajcu za tolažeče obiske.

KINO

»KRKA« - NOVO MESTO: od 29. 4. do 1. 5. jugoslovanski film »SAM LJUDJE. Od 2. do 5. 5. ameriški film »DEMONSKA ZENA«.

CRNOMELJ: 29. in 30. 4. brazilski film »SINHA MOCCA«. 2. in 4. 5. ameriški barvni film »PRIŠEL IZ LAJA MJAJA«.

METLIKA: 1. 3. ameriški film »SRUC MLADIH«. 3. in 4. 5. ameriški film »NOČO BOMO PELE«.

KOSTANJEVICA: 1. in 2. 5. slovenski film »DOLINA MIRU«. Predstave ob 15.30 in ob 20. uri.

4. 5. ameriški film »PIROSKA«.

TREBNJE: 3. in 4. 5. francoski film »HEROJI SO UTRUJENI«. Predstava v nedeljo ob 16. uri.

SEMIC: 4. 5. jugoslovanski film »BARBA ZVANE«.

ZAHVALA

Ob težkem udarcu, ki nas je zadel z izgubo našega najdražjega...

Zahvaljujemo se vsem kolegom-farmacantom, ki so ga počastili s spretstvom in ga nesli k zadnjemu počitku, kolektivno tovarne zdravi »Krka« Novo mesto in lekarnam v Novem mestu, Metliki in Crnomelju ter »Kemofarmaciji« v Ljubljani za ves trud in polnoštevilno spretstvo, vsem predstavnikom ljudskih oblasti, forumov, ustanov in kolektivov in vsem ostalim, ki so našega dragoga pokojnika oživiljenju splošno, in ga na zadnji poti spremlili in mu poklonili številne vence. Prisrčno hvala prijatelju Dr. Ivanu Vasiću in mr. Marti Slapar za toplo občutene in lepe poslovilne besede ter novomeškimi pevcem za žalostinke.

Novo mesto - Ljubljana. Družini Andrijanič, Kozina.

DROBNE IZ ŽUŽEMBERKA

Predzadnja nedeljo je bil v Žužemberku rodiljski sestanek. Ravnatelj nižje gimnazije je seznanil navzoče z vzgojnimi in učnimi vprašanji, prikazal uspehe in opozoril na skoro pe- razen uspeh ob III. redovni konferenci. Ponovno je pozval starše, naj pomagajo otrokom in jim nudijo zdravo prehrano, prostor in čas za učenje ter jim omogočijo razvedrilo, ki je nujno potrebno za zdrav telesni in duševni razvoj.

Tovarišica Lavričeva je govo.

rija o spolni vzgoji otrok, o vprašanju, ki ga preradi odravajo starši in šola, a je za mlade ljudi, velikega pomena. Star- sem so nato predvajali tudi dva kratka filma o vzgoji otrok.

V počastitev VII. kongresa ZKJ je bil tudi Žužemberk ves v zastavah. Vse hiše so bile lepo okrašene, prav tako so bile okusno urejene vse izložbe v trgu. Povsod je vladalo praznično razpoloženje.

Dopisujte v »Dolenjski list« - to je boljše kot jeza, češ »o nas pa nič ne pišejo, pa vendarle tudi delamo...«

S seje sveta za zdravstvo in socialno skrbstvo v Žužemberku

V torek, 22. aprila, je bila seja občinskega sveta za zdravstvo in socialno politiko v Žužemberku, ki ga vodi Marija Lavričeva. Seji sta prisostvovala tudi direktor Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje Miha Počrvina in tov. Zdravka Čiča iz okrajnega sveta za zdravstvo.

Na seji so razpravljali o cenah v zobozdravstvu, ker so te zaradi posebnih razmer potrebne nekaterih sprememb. Govora je bilo tudi o mali lekarni pri zdravstveni postaji. Za nekatere ljudi so na seji predlagali skrb- nike in v nekaterih primerih zavarovali premoženje otrok in njihove pravice. Po poročilih članov sveta in referentke in na terenu nekaj hudih primerov. Zanemarjanje so predvsem sta-

rejši ljudje, zato bo referentka in spremstvu članov okrajnega sveta za socialno varstvo in RK obiskala vse te ljudi, ugotovila stanje in prikazala pomoč v potrebnih primerih. Dogaja se tudi, da denar, ki je namenjen za preskrbo otrok in starih, porabišjo čisto drugi ljudje. V občini je tudi nekaj primerov izredno slabe vzgoje.

Svet ima dosti dela in se trudi, da bi najpotrebnejšim prik- rbel pomoč, zavaroval njihove najosnovnejše pravice in opo- zarjal na dolžnosti. MK

V nedeljo popoldan so igralci KUD Stane Rozman z Dvora gostovali z Nuštevimi »Navadni- mi človekom« v Žužemberku. V dvoranji je bila večina mladi- na in je za zadovoljstvom spremljala dogajanje na odru. Pridni igralci pripravljajo za suhokranjski kulturni festival že novo igro in zaslužijo vse priznanje.

NA CLANKE IZ SMARJETE

Manj osebnosti, več sodelovanja!

z Smarjete smo letos objavili dva članka, v katerih je med drugim izražena odnosa uslužben- cev in »nekaterih« članov upravne- ga odbora splošne kmetijske zadruge Smarjete do množičnih organizacij. Na oba sestavka smo dobili odgovor upravnega odbora kmetijske zadruge, v katerem le- ta zavrača očitke na račun za- druge kot neutemeljene in opo- zarja na dolžnosti. MK

vedene težkoče, s katerimi se je borila zadruga, da je končno zlepla na zeleno vejo. Zadevo smo pričeli tudi na kraju in si ustvari- li sledečo sodbo:

Očitno je v Smarjeti, preveč nepotrebnega trenja, izvirajočega iz osebnosti, za kar nos del kriv- de tudi omenjena organizacija ZK. Ne bi mogli zanikati oživiljenca političnega dela v Smarjeti, za katerega ima glavno zaslugu ZK. vendar bi morala organizacija videti tudi druge ljudi, ki delajo za gospodarski napredek kraja, upoštevati njihove težkoče in za- sluge. Predvsem ne bi smelo biti osebnih gledanj pri razpravljanju o posameznih problemih, da naj bo to od te ali one strani.

Tako trenje ni le nepotrebno, pač pa zelo škodljivo. Potreben je odkrit tovarniški razgovor in razprava o vsem, potem da slično na delo za gospodarski in poli- tični napredek kraja. Tega pa v Smarjeti ni, zato so odnosi slabi.

V čem je stvar?

Krajevna organizacija Zvezde borcev je organizirala ureditev partizanskih grobov in postavitev spomenika. Potrebnovali so gradivo, no katerega so Mi na upanje v KZ. Tudi ni šel nek člen odbora, pač pa so poslali ponj ne- kega otroka. Ker so imeli že od- prej nekaj neporavnanih računov, je knjigovodinja odklicala izda- ju gradiva. Ko je prišel član odbora, so gradivo dali vender, le do danes še ni plačano. Ni točno, da je posvetilo delilo težave pri dobavi pesika, pač da za je dalo precej po ceno kot svoj prispevek k postavitvi spomenika. Tudi ta pesek še ni plačan.

Vsaka gospodarska organizacija ima svoj račun, na osnovi kate- rega lahko postuje. Gospodarska organizacija lahko prispeva za razne namenske stroške iz sklada za prosto razpoložljivo na račun občnega zbora ali vsaj upravnega odbora, če je pooblaščen za take

nepredvidene izdatke. To bi mo- rale upoštevati vse organizacije. Za prodajo materiala veljajo splošni pogoji: dobava, račun, plačilo. Posebni popusti ali druge ugodnosti so možne le po dogo- voru.

Zleti je treba upoštevati težave, ki jih je dosegal prebivalci sploš- na kmetijska zadruga Smarjete. V tej zadrugi se je vrstilo že precejšnje število uslužbencev. Skoraj vsi so odšli iz Smarjete a pečetom nepotrebno ali malomernega poslovanja zadruga pa je za vsakim ugotovljala izgubo in primanjkljaj. Letu 1964 so usluž- benci delali sedem mesecev brez plače, v takem finančnem stanju je bila zadruga. Najbolj zavedni in družinski Dolenjski lista menja se je zadruga obdržala prek iz- menjav. Krivico bi bilo, če ne bi priznali uslužbenec, ki delajo od tega časa dalje v zadrugi, za- sluge, da se je zadruga obdržala, da je plačala vse izgube in primanjkljaje in da je lani prvič od obstoja dosegla dobiček. Ste- dilo zadrugi nazaj, kar je dokaz zaupanja v zadrugi.

Zadruga pa še vedno ni leven težav. Njena svojih prostorov ni- ma še marsikaj, kar je potrebno za večje uspehe pri posejevanju kmetijskega razvedrila je, da je prišla iz nezdravni razmer in se postavila na solidne temelje. Moč- na kmetijska zadruga mora biti cilj vseh Smarjetčanov, ne samo tistih ki delajo v zadrugi.

Ne v metanju polen pod noge od te ali one strani, pač pa v skupnem sodelovanju vseh je jamestvo za hitrejši napredek. Tega pa je bilo v Smarjeti dosegaj premalo.

Pred kratkim je 25 delav in uslužbenk v novomeški tovarni NOVOTEKS zaključilo enomesečni kuharski tečaj. Z odlično organizacijo zaključno prirediteljo so tečajnice pokazale, da jim bo pridobljeno znanje zelo koristilo.

Se enkrat o redu v Črnomaljski dvorani

Kritika nerada pri prodaja- nju vstopnic v črnomaljskem prosvetnem domu je naletela prejšnji teden pri redkih posameznikih na grd sprejem. Čuli smo namreč, da so nekateri bralci notico napačno raz- umeli. Ze dvakrat smo med- tem zapisali, da so bili vsi gledalci veseli nastopa dijakov in prijateljev vselega sporeda. Toda dijaki niso prodajali vstop- temtakem ne zadene nobena krivda za nered oz. zamenjavo sedežev odn. kart, do katerih je prišlo in ki vsakega obisko- valca neprijetno prizadenejo. Poudarili smo tudi, da se to ni zgodilo prvič in da smo podob- ne primere doživeli že pri več prireditvah. Oseba, ki karte prodaja, pa je vedno ista. Tu je treba narediti red!

Z našim vztrajnim delom v organih družbene samoupravljanja bomo hitreje rešili probleme, od katerih sta odvisna napredek in srečnejše življenje vsakega posameznika in vse skupnosti!

Domačini in znanci mu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let!

Med ljudmi v Podgorju

(Nadaljevanje in konec)
 Ce hoče njegova žena priti v Kostanjevico, mora on ostati doma. To je pa ne nekakrat na leto, kajti Kuplek nikoli nima časa zase, toliko ima dela.

»Tovariš sekretar, kaj bi bilo v vaši občini treba ukreniti, da bi se dvignilo gospodarstvo?«

»Predvsem bi morale kmetijske zadruge takoj porazde- liti kmetijske plane, da bi kmetje natanko vedeli, s katero panogo kmetijstva, ali z živinorejo, ali s sadjarstvom itd. bi se morale posamezne vase ukvarjati v sklopu zadru- ge. Zelo slabo je stanje na območju KZ Podbočje, kjer so se ukvarjali bolj s trgovino kakor s kmetijstvom, vendar upamo, da bodo to sedaj po- pravili.«

»Kaj pa KZ Kostanjevica in KZ Prekopa?«

»Najboljša je KZ Kostanje- vica. Izvršila je priprave za obnovo sadovnjakov in po- dobilo. Kostanjeviška zadruga se res zaveda, da je njena pra- va naloga dvig kmetijstva, ne pa trgovina, kakor je še pre- jejo zakoreninjeno v KZ Pre- kopa, ki je lani sklenila z Okrajno poslovno zvezo po- godbo za odkup pitanih volov. Ta odkup pa ni pital tako, kakor je bilo domenjeno; zato je morala pri kmetovalcih padla tako, da so pozneje vole prodajali po 15 din ceneje pri kg kot je bila pogodba s KZ in še iskati so morali kupcev. Nekaj je bila pri tem krivka tudi Okrajna poslovna zveza. Take stvari se poslej ne sme- jo več dogajati.«

»Kakšen je sedaj odnos lju- di do novega občinskega od- bora?«

»Lahko bi dejal, da se 90 odstotkov občanov strinja z gospodarskimi ukrepi občinskega odbora in jih tudi pod-pira. Predvsem so to mlajši ljudje, zlasti mladi zadružni- ki, od katerih si veliko obe- tam. Imamo pa tudi težave, ki so jih krivji nekateri prejš- nji ljudje, ki so bili na ob- čini; posledice ne bomo mogli

kleti. Ali se vam ne zdi, da bi bile prav te žene odlične kader na terenu, če bi jih za- interesirali še za kaj druge- ga?«

»O tem sva že s tovarišem Greglom premišljala. Nujno bo treba spremeniti program teh tečajev; poleg kuhanja naj bi bila tudi predavanja, ki bi naše žene seznanila z napre- dnik kmetijstvom in z drugimi stvarmi, da jih znajo upo- rabljati pri svojem delu na vase.«

Tovariš Jože Gregel je se- kretar občinskega odbora SZDL Kostanjevica. Za časa okupacije je bil v internaciji. Pravi, da je najbolji srečen, kadar ujame vsaj malo časa za svojo družinico, za otroke. Samo da mu je ta čas zelo skopo odmerjen, ker si je na- rabilo toliko funkcij, da se kma- lu ne bo videl iz njih.

»Tovariš Gregel ali se na terenu čuti aktivnost SZDL?«

»Do lanskega leta v jeseni je bila ta aktivnost zelo slaba, ponekod je skoraj ni bilo. Le- tos je pa precej boljše. Celo nekaj članov smo sprejeli, ki prej niso in niso hoteli biti. Posebno tam, kjer imamo mlad kader v odborih SZDL, so se odborniki precej izka- zali, zlasti pri volitvah.«

»Pri vas so na terenu in tudi na sestankih SZDL pre- ceje govorili o mlinu, ki še ne obratuje. Posebno so se pote- govale zato žene.«

»Kar se tiče mlina, bo v kratkem začel obratovati. Bi pa verjetno že prei, če ne bi bilo sporov. Predvsem v pro- daji mlina nazaj privatniku. Tudi tu je prav na pobudo

SZDL občina dobila okrog 400.000 din več, kot je bil prvotno mlin prodan. Kajti prva prodajna cena mlina je bila smešno nizka. Sedanjí lastnik mlina se zelo trudi, da bo za- čel mlin čimprej obratovati, ker je res nujno potreben.«

»Kako pa dela pri vas mla- dinska organizacija?«

»Zadnje čase je bilo nekaj zastoja, ker je sekretar odšel k vojakom. Sedaj je de- lo z mladino prevzela učitelj- ca Ljuba Hvala in se že čuti razgibanost med mladino.«

»Kaj pa žene?«

»Zenam smo doslej posve- čali nemalo pozornosti. Upa- mo pa, da bomo s tesnim so- delovanjem ženske komisije pri SZDL razišibali žene, ker vemo, da prav žena ogromno pomenj v naši občini pri dvig- njanju kmetijske proizvodnje.«

To je nekaj tistih neumor- nih čebelic v kostanjeviški občini, ki jim ni težko iti na sestanke, katerih je bilo v zadnjem času preko 50. Ni jim težko hoditi še tako daleč po blatu ali pa po temi. Nima- jo ne avtomobilov ne motorjev, le kolo, predvsem pa svoje noge. To so ljudje, ki so ostali dobri in skromni in ni čuda, da so na terenu priljubljeni.

Vsem tem ljudem se zahva- ljujem za vso pomoč, ki so mi jo nudili pri zbiranju gradiva za Zenski zbornik, saj brez njihove požrtvovalnosti ne bi bilo uspeha. Iskreno pase zahvaljujem tudi vsem parti- zanskim mamicam, z željo, da bi bile spet one nosilke sloge in napredka na vase ter polne take volje in moči, ki jo ima Pisanskijeva mati. M.

Za ledvično in srčno bolne

Centralni zavod za napredek go- spodinjstva v Ljubljani je prav- kar izdal knjigo Dista pri ledvični in srčni bolezni. Zadrževanje zdravstva povedla najpotrebnej- se o značilnosti bolezni, o načinu življenja bolnikov in osnovna na- vodila za prehrano, to, kar je bolniku delno že znano iz razgo- vorov z zdravnikom.

Drugi del knjžice pa je namen- jen izbiri živil in pripravljeno jedi za bolnika. Vskazuje, ki bo- leza za ledvično in srčno bolezi- njo, bo postala knjžica dragocen svetovalec in pomočnik. Izbra se-

»Zdaj pa vi prevažajte mrliče!«

»Lepega zlomka ste napravili z vašim članom v Dolenjskem li- stu. Pri avtoparku SGP PION, so sklenili, da ne bodo več pre-važali mrličev, rekli so, da jih sedaj kar vi prevažate!«

Tako nekako nam je po telefo- nu sporočil uslužbenec prosek- ture v novomeški bolnišnici, men- da v imenu pogrebnega zavoda, ter še dodal, da sedaj ne dobe avtomobila za prevoz mrličev na dom. Kriv je seveda nedavni »zloglasni sestavek« v Dolenjskem listu pod naslovom »Komedija z mrličev.«

Drugi dan je prišel v naše ure- dništvo sofer avtoparka podjetja PIONIR tovarni Prilabnik in se prav tako sklažil na nas, češ: lahko je kritizirati, kako težko delo pa senajo soferji, nihče ne

upoštevaja. Pri tem je poveljal, da je tisti prevoz mrliča na Razborja in nazaj opravil on. Po njegovem je napravil le veliko uslugi, da je po 12 urah vožnje opravil še ta prevoz (sedeve je za to posu- bej plačani). Moč pokojnice za je bil prevaral. Čeprav mi je pred pri- četkom vožnje zažal, da je treba prevoz takoj plačati, mi de- narja ni dal, čeprav ga je čakal. Prebranic v vase je polne tri ure. Zato je avto obrnil in zapeljil mrliča nazaj v Novo mesto.

»Zdaj pa sploh ne bom več vo- žil!« je dejal, pa bom prav tako pripeljal krsto nazaj, če kdo vo- žnje ne bo takoj plačal! Je na koncu zabeli svoje stališče.

Mi smo v navedenem članku kritizirali le neprimeren, nepo- štiv odnos do mrtvega človeka. Zaradi neporavnanih računov z živim človekom nima namreč ni- česa pravice delati komedije s po- kojnikom! Mrliča vendar ni mo- goco zadržati ali zapieniti za neki neporavnani račun. V tem pa je bil ukrep soferja podoben prav- tem namenu, ali pa nekakšemu meščevanju človeka, ki ga se- nalagati. In v kakšnem pravico la- kko uslužbenec tako kategorično odkloni, da ne bo vozil, če pa bo, bo napravil po svoje! Ali vozj z lastnim ali z družbenim vozilom?

Vsa zadeva pa odpira še eno pereče vprašanje, ki bi ga lahko nekako rešili, to je način plačeva- nja takih prevoznih in drugih uslug pogrebnega zavoda. Ta ima v resnici večkrat velike težave pri izterjavi. Naprosen po svojih na- pravi vse za dostojen pogreb, po- tem pa dobi plačilo šele po dolgem čakanju ali po številnih terjavih. V primerih, ko svodci nimajo de- narja za takojšnje plačilo, naj bi si izposlovali jamstvo občine, da bodo stroški jamstvom. Pogrebni zavod pa bi moral imeti nekaj obratnega kredita.

Kadar nam pišete, ome- nitno pošni predal! Torej: DOLENJSKI LIST, Novo mesto, pošni predal 33. To za- dostuje, vašo pošto po do- bimo prej kot sicer!

Dolenjski športniki in partizanski pohod

»Ob žici okupirane Ljubljane«

Le še kratak čas nas loči od nedelje, 11. maja, ko se bodo številni športniki s partizanskim pohodom (Ob žici okupirane Ljubljane) spominjali junaških dni slavne borbe našega glav- nega mesta.

Med prijavljenimi je tudi že- več ekip iz novomeškega okra- ja. Do sedaj so nam znane na- slednje prijave: moška ekipa za partizanski pohod članov Parti-

zana z Mirne in ženska ekipa Partizana Metlika, med tem ko je novomeški Partizan prijavi- tekaško ekipo mladinc in čla- nov. Zelo verjetno je, da se bodo prijavili tudi športniki iz Crnomlja, Trebnja in drugih krajev, dalje novomeški tabor- niki in drugi športniki Dolen- ske.

Najbolje plasirane ekipe bodo prejele dragocene nagrade, ki so jih prispevale razne športne zveze, podjetja in drugi. Upa- mo, da bodo prijavljene ekipe ča- sto zastopale Dolenjsko, tekaška ekipa mladinc novomeškega Partizana pa ima precej upa- nja, da si pribori mesto med najboljšimi. K. J.

Črnomaljski taborniki na Mirni gori

Kljub temu, da letos pomlad še okleva s prihodom in da brezve v gozdovih še ne dihajo z novim listjem, pridno delajo črnomaljski taborniki v družini »Bele bre- zje«.

Vam je všeč ime? Imamo tudi vode: Bela naraisa, Beli lokvanj, Beli medved. Vse belo? Jasen znak, da smo Belokranjci!

Vodovi sestanki so v glavnem redni, prav tako se redno sesta- nje staveži člani kluba Pla- men. Na nekem sestanku smo iz- razili željo, da bi šli na izlet. Za medvedike in čebelice je obveljal predlog: izvir Krupe, kamor bi šli v nedeljo dopoldne, se tam letiš gozdne in druge taborni- ske igre, pekli omleta in se po- polodne vrnili. Iz kluba pa je ob- veljal predlog Frata. Toda zima se ni hotela umakniti pomladi, zato nam je vreme prekrizalo na-

črte. Končno smo se odločili za Mirno goro. Sestindvajset nas je šlo in kar namerak smo bili na cili. Med potjo smo se pogovar-jali o filmu in filmskih zvezdi- cih, kar nas mlada zlasti zanima.

Ko smo prišli v planski dom, smo bili vsi razredni in neskočno žejni. Naročili smo čaj in prijet- no kramljal. Potem smo zlezli na široko peč, a kmalu nas je z njim izvalil Janez, ki je začel igra- ti na harmoniko. Večer smo pre- živel v vselem razpoloženju. Ka- kor je bilo prejšnje popoldne lepo vreme, nas je prihodnji dan me- dedvedica gostila mesta in rahel dež. Ostali smo morali v koči, kjer smo se igrali razne igre in pe- pevali.

Ob dveh smo odšli proti domu. Vedri obrazji in cvetje so menda v ljudeh vzbudili upanje, da bo pomlad kmalu prišla. Marta V.

Z avtobusom po Krški dolini

(Nadaljevanje in konec)
Zdaj sem se tudi jaz razmašal in se zasmel, mlajši pa so kar rezgetali. Le šefov sobesednik ni slutil ničesar, kar je veselost še povečalo.

V tem je za menoj neki ljubljčan pripovedoval, da je bil v Gorjanah in da ima tam kostonjeviško planinsko društvo lep in dobro oskrbovan planinski dom na Polomu. Moja je navdušen in vsi mu pritrdjujejo. Ozrem se v Gorjanah in pravim:

»Saj je sam gozd, človek zaide lahko en tava bošve kod po goščo.«

»O, tega se pa že ni treba bati,« pravi neka mlada sopotnica, »vsa pota, so prav lepo manjkirana.«

Zdaj bi bil razlog za smeh, toda Dolenjec so v ljudih in dekle ni bilo napočeno, zato so vsi prešliši spodrsljaj. To mi je bilo zelo všeč.

pa ne jreba, bom kar peš do beal.
»Tako je rekla?« sem se zavzel. »Čudno.«
»Veste, tu tako govorijo,« tako zavlačujejo, da mi, ki nisem odhod, slišimo »e.«
»To že vem in se ne čudim temu. In tega ne razumem, kaj niti pomeni, bom že peš dobila.«
»Jaz tudi ne, saj to je tisto.«
»Morda vas pa je res pote gnila. Kar pozabite jo, najbrž ima drugega.«
»Kako naj jo pozabim, ko jo imam pa rad?« je vzdihnil fant, da se mi je res zamislil. Hkrati se mi je stvar zadelja precej komična. Smejati bi se bil na ves glas, da ni bil fant tako strašno žalosten. Ljubenzenske bolečine so pač hudel!

Začel sem ga spravešati:
»Pa ste kaj poizvedovali po nji?«
»Sem. Toda saj veste, kakšni so ljudje, smejali so se mi in me dražili, povedal pa mi niče ni ničesar.«
»Vi te stvari niste prav pri jeli. Povprašati bi bili morali resno, starejšo žensko. Z moškimi ni nič v takih zadevah. Ženske so pa vse srečne, kadar

gre za to, da se kaj skupaj spravi. Gotovo bi vam rade pomagale. Mislim, da bi bilo dobro, ako bi vprašali tamonjo gostilničarko. Ona pozna mnogo ljudi in ako ji dekle dobro opišete, bi se gotovo spomnila, katera bi utegnila biti vaša Mecka Maharovec. Tistega, da vam je rekla »bom kar peš dobila«, pa nikjer ne pripoveduje. Vsakdo bi se smejal in s tem je stvar že kar v začetku zavrnjena.«
»Pa se menda res nisem prav lotil stvari.«
»Seveda se niste. To vaše vzarjenje nima prav nobenega smisla. Saj nimate prav nič upanja, da bi jo srečali na avtobusu. Da se je enkrat peljala, je morda šola naključje. Mogoče pa sploh ne živi tu, dasi jo govorica razodeva, da je doma tod okoli.«
Moja tolažba ni velika zalegla. Fant je bil ožeton, jaz pa sem se sam pri sebi čudil, odkod se v današnjih časih jemlje taka nežna preprostost. Pomislil, da se je preveč maja, ko je imel tri dni pristo, vse tri dni vozil gor in dol po tej progli. Prišel je na cilj sva se postovila, vendar se ga vtasih spomnim, ka-

kor se človek spomni popotne zanimivosti. Pa tudi mene včasih trapi misel, kaj je mislilo dekle, ko je reklo: »Bom kar peš dobila.« Ali se je norčevala, ali pa je to v tem kraju kakša fraza. Ti si Dolenjec, mogoče jo poznaš?«
»Prvič sem jo slišal od tebe. Ne morem si misliti, kaj nad bi to pomenilo.«
»Zdal se peljem v Brežice. V Senterneju stoji avtobus deset minut, Bogme, da bom vprašal gostilničarko o tem dekletu.«
»Če kaj izveš, se boš pa še ti vozil gor in dol ter iskal fanta. Bosta pa dva sputnika, sem se zasmelaj.«
»Saj res, vražje zamotana stvar. Tudi on mi ni dal naslova. Se nisem spomnil, da bi ga pobaral zanj.«
»Kar piši mu, bo še peš dobil,« sem ga spet učtenil. Sicer pa če ima zemlja tri sputnike, zakaj ne bi naša dolina imela vsaj dveh? Jih bom že kako prenesli.«

Ločila sva se in prijatelj je zamisljen odšel. Gledal sem za njim in si mislil: »Pa je dober človek tale moj gorenski prijatelj!«

A. Z.

Stao MBE v naselju Korenitka je med istimi, ki so dvomijo, da bo velika naloga, ki jo je mladi rod Jugoslavije sprejel od tovariša Tita, pravočasno uresničena: konec jeseni 1958 bo stekla nova avto cesta

Vesele modrosti

Visoke pete si je izmislila žena, ki je dobila poljub na čelo. (Merli)

Možgani so čudovit organ: delovati začno takoj ko zjutraj vstanete in ne odnehajo, dokler ne stopite v pisarno. — (Frost)

Kadar žena moza toliko časa gnjavi, da ga spremeni v otco, mu zmerom pravi, da je lev in da ima železno voljo. (Balzac)

Zvesti prijatelji so le trije: stara žena, star pes in gotov denar. (Franklin)

O, srečni nekdanji dnevi, ko sem lahko bila tako nesreča. (Sofija Arnold)

Umiram zaradi pomoči preveč zdravnikov. (Aleksander Veliki)

Knjig nikdar ne posojam, ker jih nihče ne vrne. Edine knjige, ki jih imam v svoji knjižnici, so tiste, ki sem si jih izposodil. (A. France)

VSE ZA POPRSJE

Straussu, znanemu komponistu valčkov, so na Dunaju že za njegovega življenja postavili doprni kip. Po končani slovesnosti stopi k Straussu neka zelo zelo dekolirana dama z bujnimi prsmi in navdušeno pravi: »Maestro, prešla sem 500 kilometrov, da bi lahko prisostvovala odkritju vašega posrja!«

»O, milostljiva, kakšna čast zame,« je odgovoril kompozitor. »Ampak jaz bi prehodil tudi dva tisoč kilometrov, da odkrijem vaše poprsje.«

Lepo je na Debencu

Dobrih 70 minut od železniške postaje Mirna leži v jugovzhodni smeri od vasi 555 m visoki Debenc; nanj pelje dokaj položna pot, ki je markirana prav do najvišje točke, kjer te v gostoljubni objem sprejme stalno oskrbovana koč.

Kdor koli se je ob lepem vremenu povzpel na vrh Debence, tega gotovo nikoli ne bo pozabil in rad se bo tjakaj še in še vrnil. Kako krasen razgled se človeku odpre v vseh smereh! Bujni gozdovi Blatnega klanca v neposredni bližini te nehoti spomnijo na prvi čas naše osvobodilne borbe, saj so prav ti gozdovi nudili varno kritje prvim dolenskim partizanom, v njih so se formirale prve čete in pozneje v bližnjem Trebelnem slavna Gubčeva brigada. In ko se obrneš v smer, od koder si prišel, ostrmiš od začudenja. Kakor na dlani leži pred teboj vsa dolina Mirne. Bela cesta

se vije med rodovitnimi polji in travniki, ki jih namaka srebrena struga širokega potoka. Železna cesta teče skoraj vzporedno z belo kačo po čudoviti preprogi žitornih njiv. Nad Senterpertom se kopljuje v soncu vinorodni gričiči Dragice in Okrogov, nad njimi gozdna področja Krovja in Jatne, nad vsemi pa kipi v oblake Kum, najvišji med vrhovi v Zasavskem hribovju. Ozreš se malo na levo in pogled ti splava preko valovitih gričev okoli Cateža v daljavo in se končno ustavi na zasneženih Kamniških planinah in še dalje proti zahodu na očetu naših gora, mogočnem Triglavu. Ko se ti nanasejo lepote dejne oči, se obrneš še malo proti desni! Preko Mokronoga se zarez v Malkovške vinograde, v isti smeri pa zagledaš še onstran Save Lisce, Kozjansko in Bizelske griče. Va jugu pa zapirajo obzorje gozdni Gorjanci.

Debenc je nepozabno lep ob vsakem letnem času. Pomladi te bujno cvetje pozdravlja in vsakem koraku ko se popenjaš proti vrhu, mlado zelenje bukoni gozdov na tako blagodejno pomirja oko in čutili Poleti se naučijo sonca in ko ga je preveč, se prijetno ohladiš v senci mogočnih gozdov. Jesen je prelestna! Priljubljena je veselim vriskom zadovoljnih vinogradnikov ob trgatvi, uživaš božajočo toploto poznovesenskega mra in s široko

odprtimi očmi piješ lepote in travniki, ki se v tisočih barvah pripravljajo na zimski počitek. Smučarji pa pravijo, da je pozimi na Debencu najlepše, saj daleč naokrog ne najdeš lepših smučišč kot tu.

Res je, premla cenimo lepote, ki jih imamo tako blizu. Morda prav zato, ker so nam prebližju. Ko pa se bo z dograditvijo avtomobilske ceste povečal turistični promet tudi na Dolenjskem, bo gotovo imel tudi prelepi Debenc več obiskovalcev. Sedaj pa je to skoraj že neodberljiva lepota.

Eskimska svetilka

Eskimji so se do nedavnega uporabljali za razsvetljavo kaj nenavadno svetilko. V teh polarnih krajih živi ptič »alk«, ki se tako spita z ribami, da ga je končno sama mast. Tega ptiča ustrelijo, skozenj potegnjejo steno in prižejo. Mast se prične taliti in ptič lepo svetli.

NEKAJ OKROGLIHE

NEZNANJE JEZIKA
»No, to je res tragedija,« poveljal profesor tretjega. »Zakaj pa meniš, da je tragedija?«
»Zato, ker ni ne škoda ne nesreča...«

RAZLIKA
»Veš, kakšna je razlika med letalcem in protizvajalcem eksploziva?«
»Naa...«
»Prvi v zraku tvega, da pada na zemljo, drugi pa tvega na zemlji, da zleti v zrak.«

MAJHEN KAPITAL
»Povem vam, ko sem jaz pričel kot nakupovalec, nisem imel drugega kot svojo naravno inteligenco.«
»Človek božji, potem pa ste pričeli z zelo skromnim kapitalom.«

Orjak na Neretvi

Hidrocentrala »Jablanica« na reki Neretvi spada med največje hidrocentrale v Evropi in predstavlja pravega giganta naše industrijske izgradnje po osvoboditvi. V nji buči šest velikih turbin, ki proizvajajo 750 milijonov kilovatnih ur električnega toka, kar je bila predvojna proizvodnja vseh hidrocentral v Jugoslaviji.

Da so ukrotili divjo Neretvo, je bilo treba zgraditi 80 metrov visok jez, ki je povezal obe strmi obali. Zajezena reka je tako stvorila umetno jezero, dolgo čez trideset kilometrov, in ga napolnila s 318 milijoni kubičnih metrov vode. Kjer so nekdanj stalje revne, stare vasi, plujejo danes motorni čolni, nekdanji prebivalci Jablanice pa

živijo sedaj v modernih zdravih hišah.

Zgraditev tega velikega jez je požrla 130.000 kubičnih metrov specialnega betona in jekla, vsega betona pa je vzdignega v Jablaniško hidrocentralo (jez, strojna dvorana, podvodni kanal) 350.000 kubičkov. Prezeli so deset vasi, prestavili 10 km prog in potopili nekaj cest.

Statut beračev

V argentinskem mestu Rosario so ustanovili združenje beračev, ki ima tudi svoj statut. Med drugim statut določa, da berač pred cerkvenimi vratni ne sme vzeti manj kot 50 centavov. Ako odpre vrata zasebnega avtomobila, mora obdaritev znašati prav tako najmanj 50 centavov.

75 km na uro po vodi

Po poročilih časopisov so v Sovjetski zvezi uspešno preizkusili rečno potniško ladjo, ki jo imenujejo »ladja raketa«. To je gotovo najhitrejši plovni objekt na svetu. Ladja ima 60 sedežev, vozi pa lahko s hitrostjo 75 km na uro. Tako hitrost doseže s pomočjo propelerja, da j in spredaj. Pri polni hitrosti ladja kor dvigne iz vode, tako da le drsi po vodi.

Zrtev glasbe

»Melior je obsojen, ker je ljubil glasbo.«
»Kako to?«
»Ja veš, ves denar iz blagajne je pognal na buru.«

Kaj je tragedija

»No,« pravi profesor, »seda mi pa razložite besedo tragedija.«
»Tragedija je, če moj oče dobi prevega plačo, pa mu jo nekdo ukrade v tramvaju.«
»To ni tragedija, ampak škoda,« odgovori profesor.
»Tragedija je, če gre moja teta na trg in si zlomi nogo.«
»Je oglasi drug dijak.
»Ne, to je le nesreča.«
»Tragedija je, če moram ponavljati razred.«

OB KONCU LETA BODO

ČLANI PREŠERNOVE DRUŽBE

PREJELI ZA REDNO ČLANARINO 320 DIN P.T, ZA 530 DIN PA CELO SEDEM KNJIG. ENA OD NJIH JE

HONORE DE BALZAC
EL VERDUGO

PREŠERNOVA DRUŽBA

Da ustreže splošni želji svojih naročnikov, je Prešernova družba uvrstila v svoj program tudi prevodno delo. Odločila se je za »El Verdugo« in druge zgodbe francoskega pisatelja Honoréja de Balzaca. V luči njegove osupljive pripovedne umetnosti gledamo predvsem brezobzirni vzpon meščanstva, njegov pohlep po denarju in časti, njegovo nemoralnost, lažnivost in plitvost, skratka njegovo življenje in mišljenje. Sijajni opazovalni dar, domišljija in neverjetna energija so omogočili pisatelju, da je napisal celo serijo izvrstnih romanov. Balzac je velik glasnik, pa tudi sodnik svoje dobe.

Pohitite z vpisom! Člane vpisujejo poverjeniki Prešernove družbe, ki so skoraj v vseh solah in večjih podjetjih, vse knjižarne, podružnice Slovenskega poročevalca in Ljudske pravice in uprava v Ljubljani, Erjavčeva cesta 14.

Brigadirji v naseljih vzdolž avto ceste so dobili pred kratki 3 avtomobile, 2 traktorja, 22 biciklov, 20 mopredov in 8 moto ciklov, darilo Avtomoto zveze Jugoslavije. Tako se bodo praktično seznanili z motorizacijo in s prometom. Na trasi bo tudi prenosna mehanična delavnica, Brigadirji so darilo AMZ Jugoslavije sprejeli z velikim veseljem

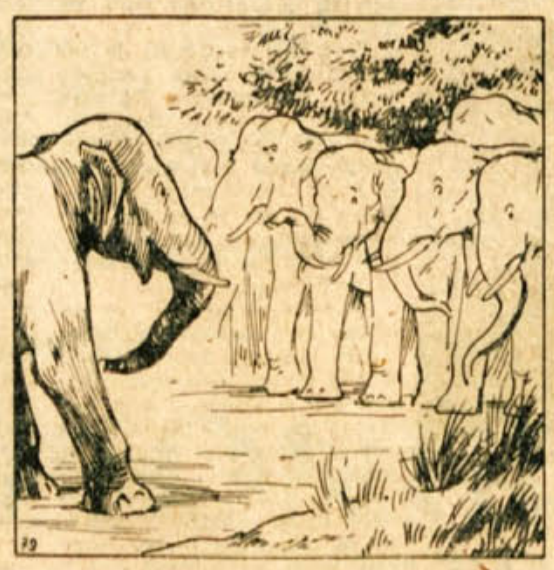
Naj živi Prvi maj, praznik mednarodne delavske solidarnosti!

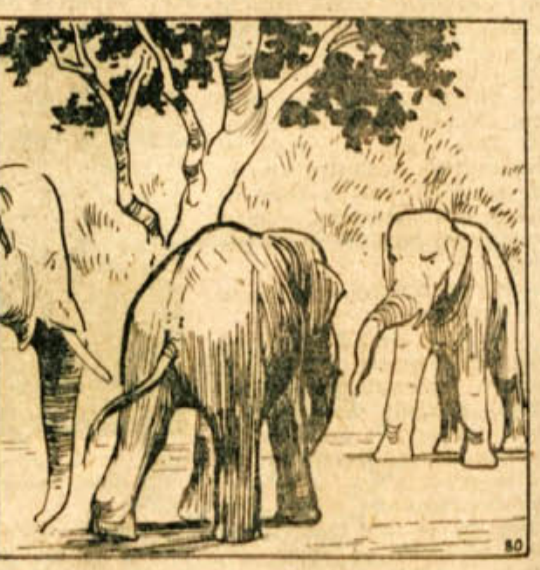
17. Nekdo so hoteli naši predniki ustvariti čudovito lepo žival. Že so bili dokončali debelo kožo in kratke noge, ko so zaspali, in tedaj je neki zahrbni duh naredil živali glavo ter ji namesto trobeca nasadil rog. Tako je prišlo do tega, da hodi nosorog ko zli duh po džungli. Ali slišiš, kako se bliža skozi noč? Drevesa se podirajo, mlada debelca se tomijo in pokajo, puhajoč prihaja nosorog in seje razdejavanje: ne boji se pustiti za seboj sledu, kajti nobena žival ga ne more ubiti; niti tiger, ker ne more načeti njegove kože.

18. V džungli je nenadoma nastala tišina in zagledal sem, kako prihaja počasi čreda slonov, kakor nestišno pomikajoč se oblak. Z neba ni svetila več uobena luč, pred mesecem in zvezdami se je počasi »razprostrel velik mrak.« »Zlezi na drevo,« mi je dejal Kari, »srd bi se te znebil za to noč.« V spanju ali morda v sanjah — tega sam ne vem — sem uslišal njegovo prošnjo. In nato sem videl Karija, kako je stal in začel trobiti, na kar se je vsa slonovska čreda ustavila. Razumel sem vse, kar so govorili.

19. Nekateri izmed slonov so se zasmajali, ko so ga zagledali. »Poglejte,« so dejali, »njegovemu členu na nogi se pozna sled verige: trpi, da ga imajo zaslužnjena ljudje.« Kari je vzdignil trobec in tako zatrobil za je njihovo neumno blebetanje takoj utihnilo. Potem je dejal: »Nocoj bi rad nevesto. Koliko jih je med vami, svobodno rojenih, ki bi se hoteli pomeriti v menaj?« »Koliko si star?« ga je vprašal mlad slon. »Junaki ne poznajo let,« mu je odgovoril Kari.

20. Eden izmed slonov, čredni vodnik, je stresel z glavo: »Med nami so mladi, ki so celo tigro naučili skromnosti; ki so rastevali gore in podirali najmočnejša drevesa v džungli. Zatorej, prijatelj ljudi, govori skromneje, nimaš pravice, da bi si izbral nevesto med svobodno rojenimi!« Kari je zuphal in dejal: »Kličem na dvojni! Pripravljen sem! In iz čred je stopil mlad samec, ki sta mu kratka okla ravno dobro pogledala iz gobca. Kari je mirno stal pred njim in mišče so se mu sunkovito napele.